NEMOKAMAS PRIEDAS PRIE „DRAUGIJOS“ 65 №

T. II. **ATEITIS** N 5.

NAKTIS.

Gegužio dienelė jau gesta maloni,
Žvaigždėtos naktelės rukuose,
Jau skęsta darželių bijunai raudoni,
Žaliuose alyvų kelmuose.
Jau čiauška ir švilpia laukštutė jausminga.
Jos klauso vejėlis apmiręs,
Sapnuoja tarytum gamta slepininga
Ir medis lapeliais nusviręs...
Ei tuomet ramu man, ramu ant širdies,
Čia vargą, nelaimę užmirštu,
Čia rodo man kelią šviesios ateities
Likimas slaptinguoju pirštu.
Ir noris, kad but vis žvaigždėta naktis,
Vis ugnis padangės' žibėtu,
Maloni, graži ir rami ateitis
Vaidentus, lakštutė čiauškėtu.

J. Karklius.

Kaunas. 4—IV—12.

KAS BUS?..

Šiaurus žiemos vėjas švilpdamas, dejuodamas lakstė gatvėmis, gatvelėmis, rodos stengdamasis prašalinti visas kliutis, kad paskui dar liuosiau, dar su didesniu smarkumu galėtu žaisti-vaikyties, kaip žaidžia plačiuose laukuose, kur jam augšti murai nestato krutinės. Taigi pakildamas augštyn — vaikės miesto stogais, it kudikis, dejuodamas kaminuose, tai vėl puolęs žemyn su didžiausiu smarkumu spruko kur pro kampą, apiberdamas praeivį sniego bangomis; tai vel pabeldęs į langą skriejo tolyn ir tolyn, vis labiau sukdamas, maišydamas sniegą.

Nors dar tik geri priešpiečiai, ik sutemų toli, vienok mažam ant trečio gyvenimo kambarėlyj prietamsa, nes kaip

kumštis langelis visas užneštas, užpustytas sniegu. Kambaryj tylu, tik vėjas daužos, dejuoja už lango, ir kartas nuo karto pervers tą tylą skaudus ligonės dejavimas, ar klaikus jos šauksmas: „Močiute, ar girdi, močiute, sugrįžk, neik, aš tvirta, aš valgyt nenoriu... tuoj kelsiu, tiek darbo, juk aš sveika, aš uždirbsiu, neduosiu tau vargti, juk tu irgi nevalgius, neik, močiute, juk gėda sveikam žmogui nedirbti o eiti elgetaut — juk aš sveika, močiute, sveika, keliu, tuojaus keliu!“ — ir mėtėsi ligonė, baisus karštis ją degino, klejojo. Po kiekvieno didesnio ligonės susijudinimo iš tamsaus kambarėlio kampo, sulaikius kvėpavimą, drebėdama, ant pirštų prisiartins prie lovos senutė, pažiurės savo įdubusiomis akimis į dar jauną, tiesiog vaikišką ligonės veidą, pažiurės, pataisys kiek nukrypusią antklodę ir vėl linguodama galva, susilenkus, lyg didžiausia vargų našta slėgtu senus jos kaulus, eina į savo kampą. O lauke vėjas duksta, daužosi, vis labiau užpustydamas mažą kambarėlio langelį. Šaltis srovėmis eina pro plyšius, kambarėlyj šalta, tamsu, nyku...

— „Močiute, ar girdi, močiute“, — girdisi silpnutis atsipeikėjusios ligonės balsas, ir... lyg rukai, saulei užtekėjus, išsisklaidė, dingo, užslopintas vėjo staugesiu už lango.

— „Močiute, klausyki, močiute“, — visu kunu sudrebėjus kiek galėdama sušuko ligonė, — „ateiki, meldžiamoji, man baugu, vėjas taip smarkiai gaudžia... šaltis krečia negaliu išlaikyti!“ — Senutė kruptelėjo išgirdus jos žodžius, nuo vietos, kur sėdėjo giliai, giliai užsimąsčiusi, priėjo prie ligonės, paėmė ją už rankos, ir ašaros, graudžios ašaros pabiro iš senutės akių. — „Vargdienėlė, visa degi kaip ugnyje, bet tau šalta, šalta mažutėlei, gal ir valgyt nori, bet kur-gi nenorėsi, antra diena kaip guli be žado, nieko burnoj neturėjai, bet... jau viskas... išsibaigė, neturiu daugiau už ką nei nupirkti, kambarys visa savaitė nekurtas, malkų nebėra“, — nuleido senutė galvą ir visu balsu pradėjo raudoti.

— „Mažutėle mano, vargdienėle mano, viskas išsibaigė, viskas, ką darysime, prie ko pulsimės, antras mėnuo ant patalo, visi rakandai parduoti, net siuvamoji ma-

šina, kuria ir sau ir man uždirbdavai duonos, viskas išėjo... aš sena, jokio darbo nebepajiegiu, nors mirk iš bado, nėr už ką"... konvulsiviai suspaudė ligonės ranką. — „Vargdienėle mano, taip mane mylėjai, savo vargu, savo prakaitu maitinai, del manęs ir ligą įgavai, bejieškodama darbo tokiame šaltyje, kuom-gi aš tave gelbėsiu, kuom padėsiu!" — užlaužė senutė sudžiuvusias savo rankas, o ašaros taip ir riedėjo per raukšlėtus veidus. Lauke-gi vėjas vis švilpė savo neramią giesmę, raudojo gal žiurėdamas į tą vargą, į tą baisią nelaimę, bet kas jam vargai, svetimos nelaimės, jis jų nepažįsta, liuosas nuo jų skraido sau padangių erdvėse.

Ilgai taip sėdėjo senutė apsikniaubusi ant ligonės lovos, mintįs viena po kitos sunkesnės, neramesnės, it tie snieguoti debesiai, slinko po jos sopančią galvą. Vargai ir vargai, it tas amžinai tesiantysis posmas, nuo pat lopšio lydėjo jąją ik žilos senatvės. Tik dar jau antri metai, rodos, kita saulė užtekėjo ant dangaus, rodos pasaulis persimainė — taip ji buvo laiminga, linksma, visados soti, visakuom aprupinta, jokio vargo nematė, — geroji, doroji Onutė ją taip mylėjo, tiesiog ant rankų nešiojo, dirbo kiek galėdama, dirbo dienomis ir naktimis siuvo ir siuvo, bėdos nepažinojo. — „Bet, bet, Viešpatie, kas dabar pradėti, už ko stverties!" — pašoko senutė iš savo užsimąstymo. — „Juk badu numirsim, Viešpatie, mano Viešpatie!" susiėmė senutė galvą ir neramiai pradėjo vaikščioti po kambarėlį, baisi gi vargo šmėkla vis stovėjo jos akyse ir grasino, grasino...

— „Kas bus, kas bus?" — vien tas baisus klausimas varstė, pynė jos mintis, neduodamas ramiai apmąstyti ko turi tverties, prie ko pulti pagalbos.

* * *

Vėjo smarkumu tai šian, tai ten, it stiklas lygiomis miesto gatvėmis lakstė šlajos, apiberdamos praeivį smulkiais sniego kąsneliais. Artinantis vakarui, nors šaltis padidėjo, vienok grynas žiemos oras ne vieną viliojo pasivaikščioti, prasivėdinti. Miesto gatvės kibždėte-kibždėjo,

kiekvienas savo reikalais varomas ėjo, važiavo, gatvės virė paprastu miesto gyvenimu.

Prie augštų muro namų ant gatvės stovėjo koki tai moteriškė ir ne tai su baime, ne tai su gailesčiu žiurėjo godžiai į gausiai apšviestus langus. Paskutiniai gęstanti saulės spinduliai apšvietė jos seną, raukšlių-raukšlėmis subraižytą veidą, visą pamėlynavusį nuo šalčio; sulinkęs, suaugęs į kuprą jos kunas, apdengtas menkais drabužiais, nuo šalčio drebėjo it grušės lapai. Ilgai taip stovėjo senutė, ar tai nesulaukdama ko, ar nesiryždama pati įeiti. Antgalo staiga sudrebėjo, veidą aptraukė ne tai gėdos, ne tai baimės iššauktas, vos pastebimas raudonumas, greit prisiartino prie durų, patraukė skambutį. — „Išvys, neišvys, bet dar kartą pabandysiu, visa diena vaikščioju, maldauju pagalbos, bet... bet... o Viešpatie!.. ir dar labiau susitraukė senutė, sumažėje it kamuoliukas, prisiglaudė prie adverijos, laukdama ar kas neišeis, ar nesusimylės.

— Ko nori? — rusčiai užklausė kas tai pravėręs duris, — tokiam šaltyj ir trankosi, vietoj šiltam kambaryj sėdėję!

— Pagalbos, bent kokios pagalbos, bent duonos kąsnelį, — sudejavo senutė, graudžiomis apsipylus ašaromis.

— Mes visų valkatų negalime maitinti, — atrėmė balsas iš vidaus.

— Bet, bet... aš ne valkata... duktė... vos gyva, miršta... nušalo, vargas... darbo neteko... visa savaitė vos maitinamės... šaltis, badas... susimylėkit! — maišė senutė žodžius, negalėdama išreikšti, o baisus skausmas draskė jos krutinę.

— Vargas, žinome mes jus, badas cha, cha, cha! o dirbti nesivalkiojus, — ir užsitrenkė durįs, senutė vėl liko viena šaltyje ant gatvės.

— „Cha, cha, cha!“ kvatojo taip skaudžiai, velniškai kvatojo senutės krutinėje. — „Cha, cha, cha!“ kvatojo murai, sniegas girgždantis po jos kojų, net praeiviai rodydami į ją pirštais juokėsi: „cha, cha, cha! žinome mes jus, o dirbti, valkatos, ar negalit, cha, cha, cha!!..“

Rugėnas.

—:—

RUDENS METU.

Koki staigi permaina. Vos pusė valandos kaip stuksojo apsupę tave didžiulio miesto murai, neleido ramiai akims pažvelgti, pasilsėti beribėj platumoj, ausįs vien girdėjo nepaliaujantį miesto užesį, bildesį. Visa tas dabar liko toli užpakalyje, prieš tave platųs laukai. Akis niekieno nevaržoma, nesuturima apglobia dabar plačius dirvonus ir štai ten toli, toli, gal už kelių varstų mato išmėtytas kaimo grinčutes už kurių stukso pajuodęs milžinas-miškas.

Tyla, laukų tyla apglobia tave, supa, liuliuoja, — norėte norėtum pasinerti joje ir daugiau niekad neiškilti — taip rami sielą gaivinanti tyla. Mintis po minties liuosai gimsta galvoj, plačiai skraido įvaizda, laksto ji erelio sparnais kur tai beribėse dangaus platumose.

Važiuoji, vis tolyn važiuoji. Šian ir ten išmėtyti kadugių krumeliai šiek tiek puošia, dabina rudens apnuogintus laukus. Pušįs vienuolės susitraukę, rodos sušalę, gunkso visados vienos, visados apleistos ant plikų kalnelių — tik pakilęs vėjas, tas neramuolis piktai kedena jų ir taip sustingusias šakas. Ten pievaitėje kelios merginos kelia linus. Liudnai kaip rudens dvelkimas liejasi jų dainos.

Mane motušė barė,
Linelių raut išvarė...

Skamba aidas plikuose laukuose, rodos pasigailėjimą nešdamas, lyg skundą ant ko tai slėgiančio, kankinančio, — gal ant to šiaurio vėjo, kurs taip smarkiai pučia, genioja snieguotus debesis, užskleidžia skaisčius, nors jau nublankusius saulutės spindulius.

Iktoliai ramus sielos dangus lyg ir apsiniaukė. Pakilo vos pastebimas palkšvas debesėlis; pakilo iš kaszinkur tai, gal iš gelmių senai užsilikusios žaizdos, sielos žaizdos dabartinio gyvenimo aplinkybėse. Pakilo jis, ir pamažu, pamažu, it vagis tamsią naktį kad slenka pavogti, išveržti svetimo gero, — prislinko prie sielos, apvystė,

apraizgė jąją švelniais savo ruko siuleliais, kaip voras sugavęs sau peno.

Apraizgė jąją ir taip gera, malonu radosi, koks tai neapsakomas ilgesis, ko tai nepasiekiamo, ar gal senai praėjusio, migdė, supo, liuliavo, it bangos ošiančių jurų, it šlamėsys galingo, senuolio-milžino miško. Ir taip liudna, susyk neapsakomai liudna darosi širdyje, pats nežinai ko gaila, gal to neperstojančio miesto judėsio...

Važiuoji, vis tolyn važiuoji. Pakeliui išmėtytos sukumpusios, it devynių nelaimių prislėgtos senutės, stukso grinčios. Jau ir taip nuplyšusius jų stogus vėjas šiaušia, riečia kulelius augštyn, atidengdamas plikas lotas ir sutrunėjusius sparus.

— Ar jau čia geresnių grinčių nėra, juk miškas po šonu? — užklausiau vežėjo, kuris taip pat sunkiai buvo užsimąstęs, o gal iš prigimties nekalbus: žodžio į mane visu keliu nebuvo prataręs.

— Ot, — lyg nenoroms, liudnai nusišypsojęs pratarė jisai, — visokių yra, kas turtingesnis turi geresnes, kiti-gi menkesnes, taip jau matyt Dievo yra skirta, ne visiems rumuos gyventi.

Koks tai nepasitenkinimas, gailėsis skambėjo jo balse, matyt buvo iš atgręžto į mane veido, kad kas tai slėgia jam širdį, norėtu išsipasakoti, gal pasiguosti, bet neturėjo drąsos o ir užsitikėjimo — ponas mat vis ponas. — „Ot!“ — dar kartą pratarė pamojęs ranka. Nesistengiau jo klausinėti.

— Šit įsilinksmino, dar į durpynę įlįs kur, paršeliai — nusišypsojo jisai pamatęs bėgiojančius vaikus apie vos plonutėle ledo plutele aptrauktą balutę. Basoms kojoms įsistoję į klumpaites, trumpuos kailinukuos, be kepurių, kaip slyvos pamėlynavusiomis nosimis, lakstė jie linksmučiai, kvatodami stumdė viens kitą, bandė ledą. Smagus jų juokai išblaškė kiek paniurusias mano mintis sukeltas tuo rudens liudnumu, o gal to gyvenimo bėdinumu...

Važiuoji, vis tolyn važiuoji. Vienos grinčios lieka užpakalyje, privažiuoji kitas — toks pat reginys, tos pačios plikos kalvos, kurnekur apaugusios kadugynų krumeliais. Po kairės stovi ežeras. Aptilęs kiek vėjas lengvai,

vos, vos raukšlėja melsvą jojo paviršių. Paskutiniai gęstanti saulės spinduliai apšviečia, auksu numargina pakilusias bangeles. Skrieja jos lengvai, kaip šešėliai tyliai eina vis artyn krašto, viena kitą vydama, lyg žaizdamos, lyg juokaudamos, auksinėmis savo nugaromis blizgėdamos lengvai sudaužia į smėlio krantą.

Vis arčiau ir arčiau miško. Štai aiškiai matau pačiam pakraštyj girininko namelius — už jų lieknos kaip siena augštos stovi eglių eilės. Net čia jaučiu vėjelio atnešamą malonų sakų kvapsnį.

Minutė, kita — ir mes girioje. Tamsuma apsupo mus, tik pro šakas kurnekur blykstels dar neužgesęs saulės spindulys, blykstels ir vėl uždengtas tamsių debesų dingo — užklojo jį eglių garbiniai. Kažkodėl nyku, neramu pasidarė. Tos augštos pušįs, eglės, it milžinai drutos, apsupo tave aplinkui — pryšakyj tik jos geltonuoja, žaliuoja, užpakalyj taippat—nei išspruksi, nei pabėgsi, baugu, kaž-koks neramumas apima sielą, jautiesi tik toks mažytis, mažytis, silpnutis, vos pastebimas prieš šitąjį milžiną.

Gilyn, vis gilyn į mišką. Tyla, jokio balso negirdėt, tik ratų dundėjimas kur tai toli, toli, kitam girios krašte aidu atsiliepia. Kartais užklydęs pačiose viršunėse neramuolis-vėjelis pertrauks tą tylą; subanguos tada it juros eglių viršunės, lyg tukstantinėje žmonių minioj perbėgs neramus šnibždesys-ošimas, sugirgždys šaka į šaką — suliuliuos, suliuliuos, ir vėl lyg nubėganti banga atsimuštu kur į kietą uolą, pokštels kur gal kirvio uždavimu — ir vėl tyla, raminanti tyla. Mintis po minties skrenda galvoj atminimai, mieli jaunųjų dienų atminimai, vieni po kito slenka, mainosi. Tai it laimės žiburiu nušvinta ateities dienos, tai vėl užstoja juodos, beviltės...

— Kaip-gi gražus miškas, tik smagu netoliese jojo gyventi, — užkalbinau mano vežėją.

— Taip, ponaiti, prie miško smagu, bet... — ir neužbaigė, koks tai aiškiai matomas nepasitenkinimas, net skausmas buvo matyti atvirame jo veide.

— Bet, ponaiti, ne visa yra naudinga, ne visa gera, kas smagu.

— Taip tai taip, vienok prie girios vis lengviau yra gyventi. Ir malkos čia pat, ar padaro kokio prireikė —

turi po ranka, grinčia supuvo — miškas po šonu; net ganykla girioje puiki.

— Vai, ponaiti, seni tai laikai kada taip buvo, nauji medžiai, nauji kirtėjai, — kitoki gadynė virto. Praėjo tie laikai kada prie girių buvai ponas, praėjo, — liudnai nusišypsojęs atsakė vežėjas.

— Savų miškų neturime, vieni „rundavi“, kitais ponai valdo. Kerta musų turtą, žydai apglobę naikina, kasmet mažta miškai, kasmet jie brangesni — o mums prapultis, gyva prapultis. Ar tokie miškai čia buvo dar mano jaunose dienose, — nepereinami, nepervažiuojami, niekas krašto nežinojo — o dabar; dabar pats, ponaiti, matai, — nyksta, kaip rukai nyksta, kerta, veža, naikina. Kas toliaus bus — Dievas viens tik težino.

Iškirs, už metų kitų visai išnaikins miškus, neliks net grinčioms pasistatyti, — jau ir taip brangumas, begalinis brangumas. Sunku mums bėdiniems žmoneliams, vai, ponaiti, sunku. Gyvulys netyčioms įbėgs į pono mišką, neišvaktuosi juk visados — pabauda, tuoj pabauda; grinčia supuvo — nevalia gyventi, „rundas“ liepia nuverst, kad kitąsyk neužgriutu, o naują kuom statysi, kelių šimtelių reikia, o iš kur juos imsi nuo tų kelių lauko margelių. Noroms nenoroms, verkdamas parduodi tada ir tą pačią žemelę - motinėlę ir eini krepšius užsidėjęs. Ir aš, ponaiti, buvau kadaisia ukininkas, ir geras, pasiturintis ukininkas bet... bet dabar pas kitą bernauju, dirbu dar, krutu po biskutį, koliai jiegos visiškai neapleido, kaip toliaus bus Dievas žino. Atliko dar tiesa kelios kapeikos, pardavus ukę, bet ir tas pačias atidaviau kaimynui, o ar gausiu iš jo kada, ar atiduos? — pats vargsta, diena iš dienos galą su galu vos surezga, „posmert kviečiais atsimokėsime“. Sunku, ponaiti, mums vargdieniams žmoneliams, vai kaip sunku, — nuleido galvą, pavarė dar sparčiau arklius ir vėl jau daugiau nepratarė į mane žodžio kolei nepriva-žiavome į vietą.

Rugėnas.

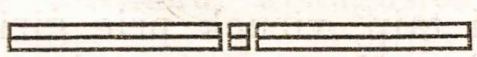

HYMNAS.

Kas gi ten aukso spindulius beria?
Kuo taip nušvyto rytai ateities?—
Širdis, it rasą gaivinančią, geria,
Sieloj tvirtybė ir galė vilties:
Lietuvą Dievas apveizdi ir gina,
Amžiais suvargusios jos neapleis,
Ateičiai dvasios galiunus gamina,
Vesdamas juos stebuklingais keliais.
Tilkit-nutilkit, kurie prieš Dievybę
Bandėt kovoti viešai ar slaptai,—
Musų ideja: tikybos brangybė,
Mokslo, dorumo, tautos reikalai.
Ateitį regim tėvynės laimingą
Šviečia mums kryžius ant mus' vėliavos
Stokime drąsus į kovą garbingą—
Dirbkim,—krutėkime del Lietuvos!

A. Ž.

MANO TIKSLAS

(Skiriu „Ateitininkams").

Kelsiuos augštybėn idejų skaisčiausių
Ten kur žvaigždėti mirguoja keliai,
Vesdams tėvynę ten drąsiai keliausiu—
Ten mano siekiai-troškimai, jausmai...
Minsiu-naikinsiu aš pikto vergiją,
Dvasiai krikščionių taisysiu kelius,
Viens negalėdams sutversiu draugiją—
Ukanos melo svajonių pražus.
Štai prasiblaivo padangių mėlynė,
Žiba žvaigždutė skaisčioji aušra,
Lengviai kvėpuoja suvargus krutinė.
Nauja gadynė rankas paliuosuoja
Skleidžiasi dvasiai plačiausi dirva
Dieve palaimink—diegai težaliuoja!...

Lvr.

IŠ „SENO“ STUDENTO GYVENIMO.

„Šiaip taip sulaukiau subatvakario, bent rytoj pasilsėsiu. Jau ir įgriso tos lekcijos“... Taip manė senas studentas grįždamas subatos vakare po lekcijų. Įėjęs kambarin krito ant lovos, užsirukė papirosą. Svajoja...

Ant rytojaus studentas visas linksmas. Mat šventa, liuosa diena... Nepasijuto tečiaus vargšas, kaip prabėgo toji mylimoji diena tarp visokių „studentiškų“ smagumų ir pasilinksminimų ir štai jau vėl prasideda eilė „nuobodžiųjų“ dienų...

Panedėlis. Saulutė jau pakilus augštai. Musų studentas išbudo. Dirstelėjo į laikrodėlį. Jau reiktu keltis, laikas butu į universitatę. Šiandien tečiaus lyg nesveika, skauda galvą, universitatėn eiti negalima, beto, juk ir namie nemaža yra darbo. Universitatėj neką gero išgirsi, kas ką naujo gali pasakyti „senam“ studentui. Da truputį reikia snustelt, bus sveikiau...

Apie piet musų „mokslo“ vyras rangosi iš lovos. Papietavęs eina pasivaikščiotų. Sugrįžęs traukia papirosą ir skaito kokį tai romaną...

Šiaip taip praslinko viena toji nuobodžioji diena.

Utarninko rytą pakįla laiku. Šiandien tėra tik viena lekcija, neužsimokėtu už kelią eiti universitatėn. Bet profesorius M. gana įdomiai pasakoja, reiktu jo paklausyti. Eina universitatėn. Lekcija prabėgo gana smagiai, net nenusibodo. Grįžta pakakintas namo. Pavakare po „sunkaus“ dienos darbo eina pasivaikščiotų, pasigėrėtų gamtos grože...

Ir ši diena jau nuplaukė į amžinasties beribę.

Ant rytojaus smarkus vėjas išbudino musų studentą iš saldaus miegelio. Jau buvo pusiau aštuntos. Ypač po patalais malonu pasiklausyti vėjo užimo, pasigėrėti gamtos įvairumu. Tikrai poetiška gamta... Šiandien tečiaus studentas ne upe, lyg truputį nesavas. Reikia tečiaus keltis, eiti universitatėn. Gal bus galima sueiti kokią „dušytę“... pasimatyti, pasikalbėti, tuomet bus ramiau ant širdies...

Grįžta namon jau geram upe, tikslas pasiektas, ir viena nuobodžiųjų dienų vėl šalin.

Po vakarykščio „darbo“ musų didvyris išbudo gana vėlai. Liudnas - nusiminęs. Linksmas vakaras—liudnas rytas...

Naje, juk šiandie ketvergas—pusšventė—tai jau tikrai be jokio abejojimo galima sėdėti namie. Galima paskaityti truputį „poezijos“, o gal ir pačiam pasisektu šį tą nuvelti... Kaip tai butu gera išreikšti savo širdies jausmus! Ji rodos degte dega...

Ėt, ir įgriso tas vienodumas, lyg žirninis kukulys. Reikia šiandien padaryti „progulką“—išeiti kur nors prasivėdyti, naujų įspudžių pasirinkti.... geriausiai bus į N., ten turiu gana daug pažįstamų, truputį „kutniom“, įnešiu šiokį tokį gyveniman įvairumą...

Po „progulkos“ miegojosi labai puikiai. Augštai pakilusios saulės spinduliai veržėsi pro langinės plyšius, kuomet musų studentas išbudęs sumurmėjo lovoj. Galva sunki, keltis visiškai nesinori. O čia tos įkyrios lekcijos. Bet juk studentui—liuosybė, tai ne gimnazija, reikia nors kartą prisiminti esant liuosu, „pavartoti“ studentiškos liuosyvės. „Spi duša moja“—lekcijos ne kukuliai, nesurugs. Ta viena diena, ką gi ji reiškia prieš amžinastį...

Subatos rytą pakilo gana anksti, mat vakar šiek tiek pramigo, akįs žiuri truputį šviesiau. Šiandien jau reikia butinai eiti universitatėn. Pusmečio gale gali buti nemalonus kompromisas su profesoriais. Šiandien, tiesa, ir gamta tam užjaučia, graži, giedri dienelė saulės spinduliais viliote vilioja oran...

Išsėdėjęs kaip ant dagių porą valandų, musų studentas grįžta su džiaugsmu namon, kad jau šiaip taip vėl praslinko viena savaitė, jau vėl subatvakaris...

Taip slenka diena už dienos, savaitė už savaitės, mėnuo už mėnesio ir musų „kulturträgeris“ svajoja, kaip netolimoj ateityje įgijęs diplomą jisai „darbuosis“ labui visuomenės ir savo nuvargusios tėvynės gerovei...

Jaunas studentas.

21. III. 12 m.

—:—

PAŽINUS MEILĘ.

(Skiriu p-lei P. S.).

Kol akįs dar mano tavęs nepažino
Ir meilės retežių širdis nežinojo,
Kol mano krutinę jausmai nekankino,
Kol dar ateitis man piktai negrumojo,
Buvau aš laimingas, it vaikas Praurimės,
Ant motinos kelių kurs žaidžia nurimęs!...
Ir liuosa nuo jausmo man buvo krutinė:
Gyvenim's puikiausiose rodės spalvos'
Gaivino man širdį viltis pirmutinė,
Lyg kilstanti žvaigždė rytuose aušros,
Į viską žiurėjau akim nekaltybės:
Pasaulį tariaus esant gražų ir šventą...
Dabar gi stebesiuosi: o kiek nedorybės!
Tik meilus žvilgsnys ant tavęs benukrinta...

J. Karklius.

Žviliunai.

DAR DEL DR. TAIGI-TIGI STRAIPSNIO.

„Aušrinės“ № 16 dr. Taigi-tigi „sumanė apibriežti moksleivių kauniečių lyg ir dvasinį stovį“, o po teisybei išlieti vien visą savo tulžį ant „brolių Kristuje“, pavadintų kitoj vietoj „Azefais“. Tie „Azefai“ ir „broliai Kristuje“, anot p. Taigi-tigi, tai ne kas kitas, tik mes ateitininkai ir ateitininkės.

Kad viena iš šių pastarųjų buvo tiek neatsargi, jog kalbėdama su savo idėjiniu priešu ar netaip išsireiškė, ar gal tykojančio priešo ne taip suprasta tapo[1]), šis tuojau ir pri-

[1]) Draugė aiškinasi, buk ji pasakius, kad jos, kaip apskritai jauno žmogaus pažiuros, gali atsimainyti, ir augštesnėje mokykloj ji gali buti „aušrinietė“. Draugas gi, su kuriuom ji kalbėjo, sako buk ji sakius, be „galbut“.

kibo, paskelbdamas netvirtumą principų pas ateitininkus. Neabejoju kad jaunų žmonių pažiuros mainosi, ar bent gali mainytis,—užtat nieko stebėtino, kad ir musų draugė tą visiems žinomą faktą nurodė, tik gal be reikalingų pasargų. Taigi geriau pritiktu p. Taigi-tigi atkreipti domą į aušriniečių principų stiprumą, kurie, priešingai ateitininkėms, susitikę ateitininką, gėdisi savo vardo. Stebėtina, kad Kauno aušriniečių labai įvairios pažiuros į „Aušrinę“ ir į aušriniečių uždavinius. Pats Kauno aušriniečių „šulas“ sako, jog aušrinietis gali buti geriausiu kataliku ir geriau pildyti bažnyčios apeigas negu ateitininkas. Tuotarpu iš lupų tulos draugės aušrinietės girdėjau, kad aušrininkas neturi eiti nei išpažinties, nei į bažnyčią (o pati akuratiškai lanko bažnyčią neblogiau už ateitininkes). Konsekventiškai sanprotaujant, reik pripažint teisybę draugei. Tai reiškia, kad Kauno aušriniečiai ar nesupranta, kas yra „Aušrinė“ ir kas turi buti aušrinietis, ar nėra pilnais „aušriniečiais“. Insinuacija gi dr. Taigi-tigi, kad daugumas draugų ateitininkais virsta delei draugių besiskaitančių ateitininkėmis ir atbulai, iššaukia abejonę ar tik dr. Taigi-tigi ne savo mastu mastuoja, nes pas mumis tokių išrokavimų girdėt neteko.

Gaila kad man likimas neskyrė matyt aušriniečių programos ir užtat nežinau, ar ten yra kur parašyta apie katalikų tikėjimo griovimą, bet praktika parodo, kad jie sau stato tą tikslą. Pavyzdžiui paimkim kad ir straipsnį „Užžėlusiu taku“ „Aušrinės“ N 16, kurs yra pilnai griaunantis katalikų tikėjimą. Perskaičius jį nelieka jokio geresnio įspudžio kaip tik viens pasipiktinimas ir neapykanta netik prie autoriaus, bet ir prie paties laikraščio. Ir tai vadinasi mokslo jaunuomenės laikraštis. Geros kartos galima laukti!

Ant galo p. Taigi-tigi raminasi tuo, kad dr. kauniečiai „nesnaudžia, bet jau pabudę trina akis, o kaip suvis pabus, tai gal ir protai blaivesni taps“.

Man rodos, rašant tokį smarkų išsireiškimą reiktu jį ant ko nors paremti ir faktais priparodyti jo teisingumą. Vadinti „neblaivais“ vien del to, kad mes ne tokių pažiurų ar kitaip suprantam tą ar kitą dalyką kaip aušrinie-

čiai, tai nelogiška. Tas galėjo atsitikti keli šimtai metų atgal, kada buvo persekiojama del tikėjimo, bet ne musų XX amžyj. Visa tai nurodo tik stoką kulturiškumo pas autorių.

Auksė.

KELI PATEMIJIMAI PRIE P. VABALĖLIO STRAIPSNIO „AUŠRINĖJ“,—„MOKSLEIVIŲ GYVENIMO APŽVALGA“[1]).

13-am № „Aušrinės“ gerb. Vabalėlis užsimanė, matyt, perti kailį „ateitininkams“ ir apskritai katalikams.

Nuodugnią to straipsnio kritiką kiek ją galima rašyt, palikdamas vyresniems draugams[2]), aš čia tik noriu išparodyti kelių p. Vabalėlio užmetimų katalikams ir „ateitininkams“ neteisingumą.,

Kas metasi į akis ypatingai, tai p. Vabalėlio pasaka, buk „ateitininkai“

„lengva apastališka ranka paberia pelenais visas pasaulinės minties galvas, su maldele: bepročiai, niekabyliai, nedorėliai, niekšai, ištvirkėliai, cinikai, veidmainiai, palaidi filosofai, apjakėliai ir tt.“ (su pažymėjimu: „slg. „Ateities“ № 3, p. 79, 80; № 5, p. 196, 200; № 1, p. 13, 17; № 8 —Pirmeivio straipsnis) „jie (ateitininkai—M. E.) iš neišsemiamo šaltinio lieja savo geltoną tulžį ant skaisčiausių sielos troškimų ir virpėjimų“ (prierašas; „Pirmeivio straipsnis № 8, kame jis pasislėpęs kalba apie Vyduną — „trikampio garbintoją“), (ateitininkai M. E.) pripažįsta sau teisę liuosai drėbti ant kiekvieno, kas tinkama“ (su pažymėjimu: „Nusijaučia jau ir patįs „ateitininkai“. Mokinys E. jau kviečia mylėti visus, ir aušriniecius, ir lygiai melstis už visus Dievui, № 6—7, p. 220 (turbut 219?— M. E.). Visa tai rasime ant 194 puslapio.

Pažiurėkime dabar, ar teisingai mus kaltina p. Vabalėlis.

Kas del „pabėrimo pelenais visų pasaulinės minties „galvų“, su maldele: bepročiai, niekabyliai, nedorėliai ir t.t.“, tai, ištikro neaišku, kaip p. Vabalėlis tokius išvedimus padarė. Tokių žodžių: bepročiai ir tt. niekur ant Vabalėlio pažymėtų „Ateities“ puslapių nėra. Žinoma,

---

[1]) Del nepriklausančių nuo redakcijos priežasčių šį straipsnį, prisiustą pirm kelių mėnesių, dedame tik dabar. *Red.*

[2]) Viskas tai bus padaryta savu laiku. *Red.*

išvedimus tokius sau galima padaryti, anot patarlės: „kas šunį nori mušti, tas lazdą ras“; juk prie visoko taip galima prisikabinti.

Eisime toliau.

Kurgi tat ateitininkai lieja „savo geltoną tulžį“? Vabalėlis nurodo dar Pirmeivio straipsnį. Bet juk Pirmeivio straipsnyj atsakomybę už paliestus jame faktus „Ateities“ Redakcija palieka pačiam p. Pirmeiviui („Ateitis“ № 8, p. 332). Taigi kalbant apie ateitininkus, negalima imti kaipo pavyzdį šis straipsnis. Kur-gi tat ta tulžis? Kur ateitininkai pripažista sau teisę liuosai drėbti ant kiekvieno, kas tinkama? Vabalėlis tai nenurodo. Nepatogu, o drauge ir gaila, kad Vab. jaučiasi save paliuosuotu nuo tokios pirmutinės sąžiningo darbo priedermės, kokia yra šaltinių nurodymas, arba jei norima, tai taip jo nekenčiamas „citavimas“. Deja, prie to yra prierašas (10): „Nusijaučia jau ir patįs ateitininkai, štai mok. E. ir tt.“.

Šitoki stebėtina logika labai suklaidino gerb. autorių: niekur „Ateityje“ tų šmeižimų nematydamas, aš kviesdamas visus lygiai mylėti, visai neturėjau omenėje ir to, ką Vab. mano.

Ir dar tarčiau, kad visai ne „ateitininkiška“, ne katalikiška ant kito „drėbti“, „tulžį lieti“ ir kokią nors „kunigišką“ puikybę išpažinti. Kodel kunigišką? Ar puikybė, tai atributas kunigų? Nors, žinoma, kunigai kaipo žmonės turi savo silpnybes, bet tie, kur save vadina „pirmeiviais“, patėmydami tik kunigų silpnybes, kaž kodel nepatėmija gerų pusių? Ir kodėl netaip uoliai tėmijama kitų luomų silpnybių? Ir pats Vabalėlis nejaugi nežino tarp kunigų dorų darbininkų, apie kurių puikybę nei šnekos negali buti. Vis tai Vabalėlio vienpusiškumas. Bet nukrypau. Taigi apie teisingumą Vab. pasakymo: „Viską tai sutraukus kruvon nebematyti (pas ateitininkus *M. E.*) ne tik mandagumo, bet ir paprasto humaniškumo“,—lai gerb. skaitytojai ir skaitytojos sprendžia; mes gi žvilgterėkime truputį, koks paties Vabalėlio mandagumas ir humaniškumas. Vai-kiek jo straipsnyj neapykantos! Kokių analogijų jis nesigriebia! Su kuom savo idėjinius priešus ne sulygina: su skerdžiais, šnipais, beždžionėmis[1]), be jokio pamato primeta mums hedonizmą, užsipuldinėja asmeniškai ant sau nepatinkamų žmonių,—o tas viskas labai blogai taikosi su paprastu humaniškumu.

---

[1]) G. Vabalėlio rašinyje tilpusiame 14-me Aušr. num. ši simbolistika iš žymesniųjų zoologijos viešpatystės laiptų dar žymiai padidėjo. *Red.*

Ant 203 pusl. p. Vabalėlis vadina mane tradicijiniu kataliku ir mano kvietimą (žinoma, ateitininkų) pildyti visas apeigas, žegnotis prieš ir po piet, garbinti Jezaus vardą—aiškina tuom, jog aš „susirupinęs įtikti (Vab. pabraukta). kaimiečiams, kad jie noriau vaikus mokslan leistu ir tt". Suklysta gerb. Vab. Visai ne delto raginau draugus. Raginimas tas išplaukia iš stengimos, (kurį privalo turėti kiekvienas ateitininkas) kovoti „faktais" (tegul patįs skaityt. pažiuri „Ateities" № 6-7, p. 219), veikti sulig Kristaus mokslo, parodyti kitiems, jog mes nebijome ir nesigėdinam viešai savo tikybos išpažinti (pav. nesislėpti į užkampius, ir nežiopsot į varnas, kada kunigas su Šv. Sakramentu važiuoja, kaip tai daro kaikurie draugai „aušriniečiai"). Ir tik paskiau prisegiu vieną iš pasekmių tų apeigų pildymo: „tada kitaip pradės žiurėti į mus musų kaimiečiai" ir tt. Papeiktinas tų apeigų pildymas butu tada, jei mes taip elgtumėms nebudami dvasioje katalikais; šiaipgi jų pildymas išteka iš gyvo tikėjimo.

Toliaus netikėtina, kad gerb. Vabalėlis aiškintu tą apsireiškimą pas mus religijišku utilitarizmu (atsiprašau turbut ne į mane taikinta, nes jokių giminių-kunigų neturiu). Čia p. Vabalėlis taikina turbut apskritai į „ateitininkus". Bet but labai malonu išgirsti Vab. paaiškinant, kieno-gi musų studentai ir gimnazistai „pirmeiviai" tankiausiai šelpiami ir mokslan leidžiami? Ar ne jie parvažiavę namon pas tėvus, o ypač pas gimines-kunigus, tampa didžiausi „klerikalai", kaip teisingai „Garnys" pažymėjo, uoliai žegnojasi, lanko bažnyčią ir tt; o tai be jokio perdėjimo tikras religijiškas utilitarizmas ir veidmainiavimas. Ar ne kunigai ir ne tėvai-katalikai juos mokslan leidžia? Taigi, ar jų kišenėj ne katalikiškas pinigas šila? Išpradžių priderėtu visada į save atsižiurėti. Visko to p. Vabalėlis nemato. Kaltas tame jo „pirmeiviškas" vienpusiškumas. O tokiais visai neprivalo buti „atviri, nepaliaujantieji tiesos jieškotojai"[1]), kaip p. Vabalėlis save ir savo sėbrus vadina (psl. 205). Be to kokią iškraipytą sąvoką turi p. Vabal. apskritai apie katalikystę ir ateitininkus! Rodos ne tarp katalikų augęs ir katalikiškų kningų neskaitęs! Apie Dievo buvimą priparodymus jis tik girdėjęs („Auš." psl. 202). Tik blogai nugirdo, nes „antologiško" priparodymo nėr. Yra tik ontologiškas (o gal spaudos klaida). Visgi patartina p.

---

[1]) Šis „atviras, nepaliaujantis tiesos jieškojimas" ir visi tolygiai geri p. Vab. ir jo sėbrų norai mums bus tol be jokios reikšmės, kol jie aiškiai nepasakys, ar jų žvilgsniu į pasaulį e s a m a apskritai t i e s ó s, o jei esama, tai kokie santikiai tarp jos ir tarp jos jieškančio žmogaus. *Red.*

Vabalėliui tuos priparodymus pačiam perskaityti. Žinoma, jei įsismeigęs ką žmogus į galvą, tai ir priparodymai nieko nereiškia, kaip rusų patarlėje: „попъ свое, чертъ свое“.

O kad katalikiškų kningų p. Vabal. neskaitęs, tai netik galimas, bet realis dalykas, nes pirma: p. Vabalėlis (ir kiti „Aušr.“ studentai) gimnazijoj mokinosi, taip vadinamuoju, „laisvės metu“, kada jaunuomenė, užsidegdama „pirmeiviškumu“ ir „naujomis idėjomis“, apriorišką atmesdavo „seną, atgyvenusią katalikystę“ ir nesistengdama jos pažinti kaip reikiant, neprisilaikydama principo „audiatur et altera pars“, spręsdavo apie jos esmę, mokslą ir praeitį iš „Viestnik'o Znanija“ ir kitų tolygių, šaltinių. Antrai, p. Vabal. ir norėdamas negalėtu jų skaityti, nemokėdamas (ant kiek tai iš jo straipsnių matyt) svetimų kalbų. Šitoki proto vergija bus bene viena iš didžiausių priežasčių plėtojimosi tarp musų jaunuomenės prieškatalikystės. Nes didelė dauguma katalikiškų kningų išeina francuziška, vokiška, itališka, angliška, dar šiek-tiek lenkiška kalbomis. Prigimtoj-gi lietuviškoj ir gudiškoj kalbose rimtų mokslišku katalikiškos pasaulėžvalgos veikalų beveik visai nėra.

Jei del šitų ir kitų priežasčių p. Vab. „ateitininkų“-katalikų pasaulėžvalgą supranta „su tokiu pat aiškumu ir paprastumu“ kaip ir „paršelius ganydamas“ („Aušr.“ psl. 196), tai ištikro labai apgailėtinas jo stovis. Katalikiškoji jaunuomenė visgi jau pažangesnė. Ji vis bando tvirčiaus „savo kojomis“ vaikščioti ir buti neprigulmingesniais nuo visokių „dešimtmetinių“ (? Red.) pasaulėžvalgų.

P. Vabalėlis matyt mus visai nepažįsta. Štai šis-tas iš musų pasaulėžvalgos, butent santikiai musų lavinimosi su tikyba. Kiekvienas vaikystoj privalo išpažinti savo tėvų tikybą. Ypač ji reikalinga ankstybos jaunystos laike, kada jaunuolius vilioja visoki „dievaičiai“—Eros, Bacchus, gaunantieji sau užtektinai „nektaro“ ir „ambrozijos“ jų gyvenime. Iškarto juk negalima tikybos išsižadėti ir pradėt „lavintis“. Toliau eina kningos.

Kaip motina neduos niekados savo mylimam vaikeliui peilio į rankas, idant nepersidurtu, taip ir musų Bažnyčia—vien tik musų gero norėdama — negali nedraust vaikams, kol jie vaikai, griebtis už visų nuodų, kuriuos pagamina žmonių sugedimas ir nenaudis.

O jei beskaitant atsiranda abejonės apie kokią katalikystės tiesą, tai dar mes vienpusiškai katalikystės nepasmerkiam

kaip tai tankiausiai daro aušriniečiai[1]) ir kiti, bet stengiamės ją išpradžių pažinti katalikiškoje šviesoje, įsigilinti į ją, sužinoti, ką apie tai yra pasakę žmonės katalikiškai apsišvietę. Mes visados turime omenėj, kad jeigu mes ko-nors n e s u p r a n t a m e, tai iš to anaiptol neseka, jog tai—n e t i e s a; ir užtatai mes neatsinešame taip lengvapėdiškai į tuos klausimus. O jei mes, (o draug ir kiekvienas tikras, rimtas katalikas), giliai ir darbščiai patyrinėję—pamatytumėm, kad ne katalikystėje tiesa, tada be abejo atsitrauktumėm iš katalikų skaitliaus ir atvirai pasakytumėm: „Mes nekatalikai!“ (Iš visų „pirmeiviškų“ laikraščių tik „Aušrinė“ pasisakė atvirai, kas ji do viena. Garbė jai už tai! Kiti-gi pav. „L. Ukininkas“ su „Žiniomis“ tik akis muilija).

Taigi gerbiamųjų skaitytojų teismui palieku, kurie iš musų daugiau stengiasi elgtis sulig tiesos ir logikos, kurie rimtesni, ir ar mes bijome tiesos.

Jei mes plačiau savo apologėtiškoj literaturoj apsiskaitę ir visus užmetimus atrėmę, logiškai prieinam, jog katalikystėje tiesa, tai ir turime priimti visas jos l o g i š k a s išvadas, pav., popiežiaus neklaidingumą ir tt., kaip kad priėmę priparodytą teoremą, turime priimti ir visas iš jos sekančias logiškas išvadas.

Iš augščiau pasakyto matyt, jog neteisingi ir jokios vertės netur gerb. Vabalėlio apkaltinimai „ateitininkų“ kaip kad: „mes „ateitininkai“—tai žmonės, kuriems galvojimas yra nepaprasta sunkenybė ir tt.“ (psl. 200); „todel („ateitininkai“—M. E.) taip išniekina visus kritikus“... („Aušrinė“). Kur gi išniekino? Meldžiam puslapį nurodyti! Ir daug dar tokių frazių rasime pas p. Vabalėlį, kurios rodo tik jo vienpusiškumą ir visišką katalikų mokslo nežinojimą.

Žinoma, musų gimnazistai „aušriniečiai“, aklai jam tikėdami, tik delnais ploja: „Tai, girdi, Vabalėlis visai „ateitininkus“ į ragą surietė“. Bet tai parodo kaip tik tai, kad tokie vyrukai neįstengia neikiek savitai galvot, o gyvi tik tuomi, kas pasakyta iš augšto „Aušrinės“ redaktorių.

Baigdamas, meldžiu gerb. skaitytojų nemanyti, jog turiu kokią nors neapykantą prieš p. Vabalėlį. Priešingai, velyda-

---

[1]) Čion turiu omenėj tikrus „aušriniečius“, kurie, kaip sakosi, supranta „Aušrinės“ idealus. Nekalbu čion apie tokius „aušriniečius“, apie kuriuos rašė gimnazistas J—s V—s. 10 № „Ateities“,— aušriniečius, kurie, tampa tokiais del draugų „kompanijos“, delto, kad netur tiek drąsos, kad atsiskirti su „Aušrinės“ (mat „Auš.“ anksčiau atsirado už „Ateitį“) idealais, nors pastarieji ir nesutinka su jų pasaulėžvalga, o tokių yra didesnė dauguma. „Aušriniečių“, p. Vabalėlio vienminčių, kurie geriau supranta „Aušrinės“ dvasią, atsiras koks 10%—15%.

mas jam giliau pažinti katalikystę ir geriau „ateitininkus“, nelyginu jį su skerdžiais, šnipais, beždžionėmis, nei su kitais keturkojais, bet noriu elgtis sulig krikščioniško principo: „jei mes kas į tave akmeniu, mesk į jį duona“.

Mokinys E.

ILGO GYVENIMO SALTINIS.

Plačiose šalyse, kur viešpatauja tamsuma, kur gyvena garbintojai Bramos ir Buddos, vyno vartojimas nežinomas, o skaičius ilgai gyvenančių didelis.

Revelie-Parize.

Hygienistai nuo senų laikų stengės išrišti klausimą, ar ne kenksmingas sveikatai vartojimas vien vandens? Garsus gydytojas John'as tvirtina, kad vanduo yra ilgo gyvenimo šaltiniu. Senovės žmonės vandenį vadino pilvo draugu. Hippokratas sako, kad vanduo reikalingas veikimui to organo: *aqua vorax.* Pindaras vandenį apdainavo savo eilėse: „Vanduo neuždega smagenų ugnimi, nuo jo ir protas netemsta“. Didis fyziologas Halleris vartodamas tyrą vandenį, užlaikė savo sveikatą iki 80 metų, ypač regėjimą, neveizint į nuolatinius mikroskopiškus tėmijimus prieš saulę. Rymo kareiviai, karių metu, negerdavo nieko kito, kaip tik vandenį pridėdami prie jo truputį uksaus, o užgalėjo beveik visą pasaulį. Kartagėnoj vartojimas vyno buvo irgi uždraustas. Plinijus patėmijo, kad vanduo užlaiko savyje gyvenimo pradžią: *Est ergo aliquid in aqua vitale.* Graikijoj Atėnuose į vyną pridėdavo 2-3 dalis vandens. Vyną tyrą gėrė vien girtuokliai, nes seniaus žmonės bijojo nelaimingų pasekmių nuo vartojimo vyno ir apskritai svaiginančių gėralų. Pas pietų šalies žmones su verdančiu krauju perviršė paimtas vienas gurkšnis vyno privesdavo prie to, kad jie nustodavo proto. Turtingi valdonai girdydavo tyru vynu vien savo vergus, idant pasijuokti iš jų pasigėrusių ir jų apverktino padėjimo.

* * *

Sulyginus dabartinį šį musų padėjimą su praeitų laikų, matom, kad mes dar nelaimingesni, dar apverktinesnis musų padėjimas už tų vergų, kurie valdonų priversti buvo gerti svaiginančius gėralus ir paskui tapti gyvuliais, idant valdonai turėtu iš ko juoktis. Dabar tarpe visokių luomų žmonių, kiek yra tokių, kurie nepriversti, bet iš savo liuosos valios vartoja alkoolinius gėralus vietoj vandens: žudo savo sveikatą, tampa panašus į gyvulį ir dažnai esti kenksmingi tautai. Nemažai prasiplatinus ta liga ir tarpe jaunuomenės, o dalimi ir tarpe moksleivių. Tiems žodžiams patvirtinti štai pavyzdis. Vasarą teko viešėti pas draugą moksleivį. Susirinko musų burelis: vieni iš Vilniaus, kiti iš Mintaujos, vienas iš Kauno Dvasiškos seminarijos, žinoma, ir aš. Panevėžio paviete alus daromi gan stiprus, nes ukininkai pasiturinčiai gyvena, ir derlinga žemė. Pasilinksminus keletą valandų, musų draugas mato, kad nevisi kaip reikiant linksminos. „A, tai jiems reikia *aqua vitae*: gyvybės vandens“. Štai ir atnešė bonką. Motinai matant, kad sunus vaišina meiliai savo draugus, buvo irgi malonu, nes sakė: „Pamylėk, Petruk, svečius“. Draugams stiklelis patiko, taip pat ir Dvasiškos seminarijos auklėtiniui malonu buvo išgerti burnelę, nes meiliai sutiko ištuštinti jų keletą. Draugams, kurie spiriami atsisakinėjo nuo stiklelio, šeimininko buvo pasakyta, kad jie neesą jo draugai ir pykstą ant jo... Po tulam laikui teko vėl matyti keistas reginys. Važiuoja tėvas jau 60 metų su savo suneliu vos 6 metų ir abu susilenkę miega. Sunelis nors 6 metų, bet jau padaro taip, kaip jo tėvas. Liudna man pasidarė ir gaila to nekalto kudikėlio, kuris galima sakyti našlaitėlis, nors turi tėvą ir motiną. Mat tėvai patįs paveda savo sunus globai moćekos t. y. alkooliui. Koki gi bus musų ateinančioji karta? Karalius Augustas nematydamas alkooliniuose gėraluose nieko gero, vien blėdį, išsigimimą, nelaimingas pasekmes ir apverktiną geriančiųjų padėjimą, pakėlė svaiginančių gėralų kainą. Rymiečiai atsidavusieji tiems gėralams pradėjo prieš tai šaukti, tuomet Augustas atsakė: „ačiu Agripos gerumui Ryme yra daug vandens troškuliui malšinti“. Ir mes, draugai, nematydami nieko gero alkoolyj, o vien

blėdį ir žinodami, kad geriantieji svaiginančius gėralus prieš laiką sensta: *ante tempus senescunt*, pakelkim kovą prieš svaiginančius gėralus, malšinkim troškulį tyru vandeniu, o dvasią gaivinkim naudinga mums, musų dorai kninga.

K. Telksnevičius.

—o—

VASARA ARTI...

— „Vasara“! — Koks tai malonus žodis. Kiek jis sukelia minčių kiekvienam žmoguje. Miesto gyventojai džiaugias, kad galės nors kokiam laikui išsiliuosuoti iš savo ankštų bustų, nešvarių gatvių bildėsio, išeiti už miesto, miškelin, pakvėpuoti tyru oru, pasigrožėti gamta, pasiklausyti čiulbančiųjų paukštelių. Džiaugias ir sodietis, nežiurint į tai, kad jo laukia sunkųs, sunkųs darbai...

Džiaugiamės ir mes moksleiviai, pagaliaus galėsią išsiliuosuoti iš savo ankštų kambarėlių, pilnų kningų ir aptaškytų rašalu stalų, sienų, ir lyg tie paukšteliai, skristi gimtinėn, kur „juoda duona daug gardesnė“.

Skrisim ten, kur sodelyj, stovi samanuota bakužė, kurioje užsiliko tiek laiko persekiojamoji musų kalba.

Skrisim ten, kur sužaliavo miškai ir laukeliai, kalnai ir kalneliai. Kur padangėje plaukia vyturėlio dainelė, raginanti artoją taisyt žagrelę. Kur krumuose linksmai čiauškia lakštutė.

Ten malonu... ten miela... ten ramu... ten gražu...

Dar, rodos, neseniai ten, vienmarškiniai, basi bėgiojom ir išsisukę iš karklo „dudelę“, linksmai jon putėm... Bet greit praėjo tie laikai, ta maloni sodžiaus idilija.

Štai jau esame jauni tautos darbininkai, pilni prakilnių minčių, uźmanymų. Kiekviena valanda tautos darbininko brangi Jai.

Tuoj atsidursim sodžiuje. Ką ten dirbti? Beabėjo, kiekvienas turi ypatingus siekius, norus, kaip vakaciją praleisti, kaip jaja pasinaudoti. Bet mums lietuviams, kaipo vienam

dvasiškam organizmui, turinčiam bendrus reikalus, idealus reikia sunaudoti vasarą netik savo asmens gerovei, bet visos Lietuvos naudai. Reikia vėl, kaip pernai[1]), sušukti: „Man darbą duokit—dirbti noriu“... Tat pažvelgkime į tą darbą.

Pirmiausia, norint pasiekti užbriežtą tikslą, beabejonės reikia *susiartinti su liaudimi*, su tuo tautos pamatu. Tai tur-but viena iš svarbiausiųjų musų užduočių. Tai nelengvas darbas. Tai darbas reikalaujantis ypatingo pasišventimo.

Priminkime praeities laikus, kada keletas vyrų turėjo ant savo rankų tautystę ir gelbėjo ją nuo pražuties —vaisiai tų garbų vyrų matomi. Mums-gi reikia dabar užsiimti rimtesniu, pozitiviu kulturos darbu. Mums reiks ateityje buti liaudies vadovais, visuomenės šulais, tat ruoškimės prie to. Eikime į ją, idant pažinti jos budą, sielą, troškimus, pamatyti kas ją spaudžia, kas jiems reikalingiausia. Tat jei mylim savo šalį, kalbą, jei trokštame jai gero, *eikime su didžiausiu pasišventimu į liaudį*. Eikime kariaut apsišarvoję mokslu prieš didžiausį musų priešą—tamsybę. Visur girdim, kad daugumas iš musų draugų bei draugių didžiuojasi „co to ja“! į savo brolius kaimiečius iš augšto žiuri, kaipo į „mužikus“, tamsuolius, neišmanėlius, nenori su jais pasidalinti mintimis, patenkinti jų žingeidumą, tarti meilės ir tiesos žodelį, o tik rankas susikišę po pavėsiu snaudžia, idant saule neapdegtu. Liudna...

Nieko nėr stebėtino, jei sodietis su kokiuo tai nepasitikėjimu atsineša prie mokytų ir apskritai prie mokslo.

Nesibijokim brolio su sermėga. Mes esam laimingesni už jį—galim mokytis, bet ir jis trokšta mokslo, ir jis mato aplink save daug visokių paslapčių, kurias nori pažinti, bet deja, negali savo protu, tat padėkime jam, o atliksim šventą darbą. Stai nedėldieniais po pamaldų, ar šiaip jau kada, paskaitykim jiems iš įvairių mokslo sričių, apie šiandieninius klausimus, apie alkoolį, rukymą. Skaityti reikia suprantama žmonėms kalba, net jų tarme.

---

[1]) Žiur. „Ateities“ № 3.

Platinkime ir prikalbinėkime išsirašinėti kningutes, laikraščius. Atmenu, kaip dar III klasėj bebudamas perskaičiau sodiečiams „Blynius ir Buzius“. Kaip-gi visiems patiko. Kiek buvo juokų, sąprotavimų, kaip jiedu duobėj bučiavosi, meldėsi. Ar tai ištikrųjų taip buvo, kur? Ateinančiam sykiui butinai prašė, kad vėl ką-nors paskaityčiau. Reikia tik tinkančios, suprantamos kningutės parinkti, idant sukelti klausytojuose žingeidumą. Ypatingą domą mums reikia atkreipti į šiek-tiek jau apsišvietusį sodžiaus jaunimą. Dažnai užgirsi tarp jų balselį: „Broliukai ir sesytės, švieskimės patįs!“ Ištikrųjų, jau galima užtikti tarp sodžiaus jaunimo tikrai susipratusiųjų, išsilavinusių vaikinų. Padėkime jiems šviestis! Apsišvietęs sodžiaus jaunimas padės mums darbe ir galės tą darbą varyti pats, ypač žiemos laike, kada daugiausia yr laiko. Susiartinę su liaudim pasekmingiau galėsim tyrinėti Lietuvos praeitį, nes jau sodietis neslėps nuo musų nei folkloro dalykų, nei savo pažiurų į baudžiavą, judėjimą, prispaudimą.

Tikrai pasakė dr. U. B. „Ateities“ N 4:

„Tik tada, kada inteligentija bus tikra inteligentija, kada ji nesišalins nuo liaudies, tada liaudis supras apšvietimo prasmę, jo reikalą, tada ji griebsis už jo, tada mus' dirvos ir laukai nedirvonaus, mus' turtas neplauks į svetimas rankas. Tada nustosim mes patįs bėgę į užmarius laimės jieškotų, nes rasim ją čia. Tada atbus Lietuva. Nebereikės Amerikos“.—

Antru svarbiu dalyku darbavimos vasaroj, tai folkloriškai - istoriškai - socialis aprašymas apylinkių. Reikia mums arčiau pasipažinti su Lietuva, o ligšiol neturime jokio rimtesnio veikalo šiam dalyke. Tokiais aprašymais mes suteiksime gausią medegą Lietuvos pažinimui. Jau keletas tokių aprašymų, nors nevisai pilnų, buvo talpinama moksleivių laikraščiuose k. a. Daugeliškio, Gataučių, Šakių, kuriais mes ir galim pasinaudot. Štai keletas klausimų, į kuriuos, rašant viršminėtasias korespondencijas, reikia atsižvelgti.

1. Geografijos aprašymas. (Rubežiai, upės-upeliai, kalnai, ežerai, miškai, plotas).
2. Istoriškos žinios.
3. Kiek šeimynų ir žemės.
4. Priaugimo skaičius.
5. Tautų sąstata ir jų santikiai.
6. Luomai ir jų santikiai.
7. Inteligentų skaičius ir jų veiklumas.
8. Tikėjimo ir doros žinios.

9. Apsišvietimas:
a) apie kningų ir laikraščių skaitymą ir jų įtekmę į žmonės;
b) Kiek moka skaityti (netik iš maldakningės) ir rašyti (ne vien savo pavardę).
10. Ekonomiškas buvis
11. Kolonizavimas.
12. Emigracija į kitas šalis. Kur? (Nors vieno sodžiaus sąrašas: kiek išėjo, kur, kodėl, kiek pinigų išsinešė, kiek atsiuntė).
13. Amatninkai ir elgėtos.
14. Apsirupinimas žeme.
15. Dvasios kultura.
16. Įdomiausios pavardės.
17. Girtuoklystė.
18. Bylinėjimaisi.
29. Vagystė.
20. Ar tebėra užsilikę senovės papročiai, dainos, rubai.
21. Kuodaugiausia faktų iš baudžiavos laikų, sukilimo, bado metų.

Gal ko ir nepaminėjau ir kiekvienam krašte gali atsirasti kitokių klausimų, tad reikia visa užrašyti. Užrašinėti reikia bešališkai. Tame darbe gali padėti sodžiaus jaunimas. Prie bažnyčių dažnai esti gyvenamųjų vietų ir žmonių sąrašas, pagaliaus raštinės. Ypač reikia vengti klaidų—geriau nieko nerašyti, neką klaidingai.

Trečia, tyrinėjimas Lietuvos geologijos, floros, faunos, taisymas herbarijų-žolynų.

Tautos dailė k. a. audeklai, žiurstai, visoki iš medžio, duonos, molio išdirbiniai, piemenų žaislai, baldai, langai, durįs, triobos, kryžiai, bažnyčios. Jei ką galime surinkti, but labai gerai, bet nors fotografiją nutraukti arba nupaišyti, bei nubraižyti.

Fokloro dalykai:

a) dainos, dainuškos
b) mįslįs bei minos,
c) patarlės bei priežodžiai,
d) pasakos,
f) prietaringi darbai ir tyrinėjimai
g) padavos,
i) greituokalbiai, oracijos, pamėgždžiojimai.
k) įvairios apeigos.

Aprašykime kalnus, ežerus, jei ką ypatingo apie juos svietas pasakoja, praneškime Lietuvių M. D. ar Kauno muzėjui. Patįs nekasinėkime, nes nemokant to daryti naudos bus maža, o blėdies daug.

Vertėtu ir kalba patyrinėti, užrašinėti keistus žodžius, išsitarimus, net ištisus sakinius.

Nepatingėkim parinkti aukų „Saulės“ ir „Tautos namams“. Dažnai girdžiam redakcijas skundžianties, kad

folkloro medega netvarkingai užrašyta. Sunku suprasti, išskaityti, kad net ištisai reikia perrašinėti. Nors jau buvo minėta, kaip reikia užrašinėti medega, bet primenu dar kartą, idant išvengti tų visų neparankumų.

1. Užrašinėkime kiekvieną dalyką ant atskiro lakšto. (Šiam dalykui ypač tinka b l o c - n o t e s) ant vienos pusės. Geistina geresnis poperius, idant ilgiau užrašomoji medega galetu gulėti. Jeigu ant vieno lakšto nesutelpa, tai ant kelių.

2. Ant kiekvieno lakšto turim pažymėti gub., pav., parapija ir kaimas, iš kur užrašomoji medega imta, o taipgi ir vardą, pavardę, amžių ir užsiėmimą žmogaus, iš kurio medega pasemta, pagaliaus laiką, kada užrašyta ir savo vardą ir pavardę.

3. Užrašinėkime tais žodžiais, kaip pasakotojas sakė, nesirupindami kalbos grynumu. Jei yr kokie abejojimai apie užrašomąjį dalyką, reikia pažymėti.

4. Užrašinėkim visa: ar padoru, ar nepadoru, ar suprantama, ar nesuprantama. Mums nesuprantamus žodžius, reikia paprašyt idant paaiškintu, kas skliausteliuose ar išnašose reik butinai pažymėti.

5. Rašykim kuoaiškiausiai, kuogražiausiai, kadangi viena raidė gali iškreipti užrašomojo dalyko turinį.

6. Tarp eilučių reik palikti tarpą, kad galima butu ištaisyti.

7. Labiausiai saugokimės klaidų ir melagysčių.

Moksleivis *Kalnėnas.*

Putinas.

ANIOLAS DIEVO.

(Iš Kornel'o Ujejski'o).

Tylus vakarėlis; ramu taip... nėr vėjo...
Štai gandras plezdendams į lizdą nuskriejo.
Jau spindi lašeliai rasos;

Ten traukia namo iš laukų darbininkai,
Ten griežlės rugiuose—nakties giesmininkai
Jau pabaigą skelbia dienos.
Ten piemenis bandą raliuodami gena
Iš temstančio, tylančio šilo;
Ten kįla rukai, ten upelis čiurkšlena...
Staiga varpo balsas prabilo:
Aniolas Dievo...

. . . . . .

Tai kįla, nutįla, tai gaudžia ir šaukia,
Padangėmis skraido ir pažemiu plaukia,
Vyniojas tarp kalnų, krantų...
O paukščių balsai ir šnioškimas upelio,
Rasa ir rukai ir tie medžiai prie kelio
Štai meldžiasi, gieda kartu.
Ir džiugina sielą pasaulio gražumas
Net auga gyvybė krutinėj.
Bet žmogaus tyresnis maldų prakilnumas
Tad melskim maldoj vakarinėj:
Aniolas Dievo...

5—II—12.

—o—

VEIVERIŲ SEMINARIJA.

Veiverių mokytojų seminarija įsteigta 1866 m. Jos įstatuose pasakyta, kad ji skiriama vien lietuviams (исключительно для лицъ литовской національности). Nors taip sako įstatai, bet jų laikytasi tik formos, tikrai gi priimdavo visų tautų jaunikaičius. Nesunku buvo gilios Rusijos piliečiui gauti nuo savo viršaičio liudijimą „о литовскомъ происхожденіи“.

1896 metais sulig naujų įstatų, (по новому изданному того же года Своду законовъ) jau (на законномъ основаніи) galėjo stoti seminarijon be skirtumo visų tautų jaunikaičiai, išskiriant žydus.

Nors steigiama buvo seminarija lietuviams, bet lietuvių kalbos mokinti neleista ir mokytojui etato nepaskirta. Tos laimės seminarija susilaukė tik 1905 m., o 1908 m. paskirta etatas.

Šiandien mokytojas gauna 600 rb. algos ir 120 rb. pridėčko. Lekcijų yra I ir II kursuose po 2, o III—viena.

Tikyba nuo pradžios buvo išguldoma rusų kalba. Kun. Aleksandravyčiaus rupesniu buvo leista išguldinėti lietuviškai bei neilgam. Vos dvejiems metams praslinkus vėliai liepta išguldinėti rusiškai ir kun. Aleksandravyčius prašalinta, kaipo litvomanas. Paskutiniu laiku ilgus metus visai nebuvo kunigo, nes valdžia nesurado tokio, kuris apsiimtu rusų kalba išguldinėti. Galutinai 1905 m. valdžia leido mokinti tikybos lietuviškai. Dabar yra viso 10 lekcijų: I kurse keturios, o II ir III po tris. Šiaip išguldoma: 1) rusų kalba, 2) matematika, 3) pedagogika, 4) gamtžinystė, 5) istorija, 6) geografija, 7) muzika ir giesmės, 8) dailerastis ir piešimas ir 9) gimnastika.

Be to vasarą kasdieną po valandą eina mokiniai dirbti į sodną. Daug iš to galėtu pasinaudoti, jeigu butu viskas gerai sutvarkyta. Bet deja! Del mažos algos stoka gero sodininko. Jo etatas metams tik 200 rb. Už tokią algą galima gauti tarną, bet ne mokytą žmogų. Taigi mokiniai tą laiką arba atlieka paprasto darbininko priedermes: valo prudus, kasinėja takelius, arba visai praleidžia niekais. Tuo budu ta graži proga pavirsta blogon pusėn. Mokiniai tą laiką praleisdami be tikslo išmoksta tinginiauti, o kartais, pasitaikius menkos doros sodininkui, prisiklauso nuo jo riebių pasakėlių. Neistabu užtai, kad Suvalkijos mokytojai ne tik valstečių apie sodininkystę negali pamokyti, bet nei patįs prie mokyklos nemoka įsitaisyti sodnelio.

Nuo įstojančiųjų seminarijon reikalaujama, kad mokėtu dviklasių mokyklų programą. Praktikoje gi to neužtenka. Jaunikaičiai baigusieji vien dviklasę mokyklą retai teistengia išlaikyti konkursinius kvotimus į pirmą kursą. Pirmiau prie seminarijos buvo tam tikra penkių skyrių mokykla, kurioje prisiruošdavo daugiausia kandidatų į seminariją. Bet 1907 m. direkcijos viršininko Nazarevskio rupesniu du augštesniuoju tos mokyklos skyriu panaikinta ir dabar ji virto paprasta trijų skyrių mokykla. Tas apsunkino vietiniems vaikinams prisiruošimą į seminariją, o beturčiams stačiai uždarė seminarijos duris. Šiandien kas rengiasi prie kvotimų, turi samdyti mokytoją-priruošėją, o juk tai nepigiai atsieina.

Kas kartą įstojo į seminariją, tas jau mažomis lėšomis gali ją baigti. Už mokslą mokėti nereikia. Be to, dar seminarija turi valdiškų stipendijų. Ligi šių metų išdalinama buvo mokiniams 3000 rb. Siemet gi stipendijų suma žymiai pakelta, ir nuo 1913 m. bus duodama 9000 rb.

Į kiekvieną kursą leista priimti po 30 mokinių. Šiais metais yra viso 82 mokiniu: 67 lietuviai katalikai, 3 lenkai

kat., 8 rusai pravoslavai ir 4 evangelikai. Evangelikai didumoje lietuviai, bet suvokietėję. Buvo tokių net, kurie nesuprasdami vokiškai, betgi lietuviškų pamokų nelankydavo. Pas mus evangelikas ir vokietys tai synonimas.

Inspektoriai ir rusų kalbos mokytojai visuomet buvo rusai. Matematikos gi mokytajais buvo du lietuviu. Ilgus metus buvo p. T. Ž., kurio vardas ir šiandien dar gražiai skamba tarp baigusiųjų jo mokinių, taip ir visų Veiverių atmintyje. Kitu buvo p. J. K., kuris nevien tautiškai, bet, nėsant prefekto, ir tikybiškai bei doriškai kėlė mokinius. Pats gilaus tikėjimo, tvirtos valios ir karštos dvasios vyras mokėjo patraukti prie tokių pat idealų ir savo mokinius. Bet deja! Neteisingai apšmeižta jį prieš vyriausybę ir kaipo prasikaltėliui liepta atsistatydinti. „Tečiau manęs Dievas neapleido ir beveik stebuklingai gelbėjo!“ tai žodžiai paties to gerbiamojo vyro. Tikrai, pavyko jam išrodyt savo nekaltybę, ir nors Lenkijoj, bet leista užimti mokytojaus vieta.

Veiverių seminarija yra tai lizdas, iš kurio kasmet plaukia į Lietuvą naujos mokytojų eilės. Per tą ilgą gyvenimą, teisybė, išėjo ir keletas išgamų, suteršusių mokytojo vardą, bet didumoje išėjusieji gilaus tikėjimo, stiprios doros, mylintieji savo tėvynę žmonės. Iš jų vieni, kaip Arminai, Kairiukščiai, Ks. Vanagėliai patįs puošė arba dabar puošia musų tėvynę, kiti iš savo šeimynėlės išleido tikrus bažnyčios ir tėvynės sunus, kaip Draugelis, Stankevyčius ir daugelis kitų. O kiek musų didvyrių pateko į gimnaziją vien ačiu pradinės mokyklos mokytojams. Jie pirmiausia pažįsta vaikučių gabumą, jie tai tankiausiai ir prikalbina tėvus, kad neduotu vaikiuko talentui žuti.

Žvirgždukas.

—o—

Kroatija[1]).

I.

Ant slenksčio tarp rytų ir vakarų, kur susiremia rytų ir vakarų Europos kulturos ir politiškos galės įtekmė, yra iš se-

[1]) Šiuodu straipsniu apie Kroatiją ir jos moksleiviją parašė „Ateičiai“ du studentu juristu kroatu Rudolfas Eckert'as ir Petar'is Rogulia. Siųsdami gerb. autoriams nuoširdų ačių, mielu noru dedame jų rašinius „Ateitin“ nes tarp Kroatijos ir Lietuvos politiško, nacionalio ir religijinio padėjimo yra labai daug panašumo. *Red.*

no žinomas Illyriko kraštas. Apie 640 metus po Kr. atėjo čia nuo Karpatų pusės slavių padermės tauta k r o a t a i, nuo kurių tas kraštas gavo savo dabartinį vardą K r o a t i j a (kroatiškai Hrvatska[1]).

Šita narsi tauta pergalėjo avarus ir įsisteigė savo valstiją. Po ilgų ir sunkių kovų su Bizantija ir frankais pasisekė kroatams ilgam užsitikrinti sau neprigulmybę ir praplėsti savo valstijos ribas. Kroatų valdžiai kliuvo dabartinė Kroatija, Slavonija, Dalmatija, Bosnija, Hercegovina, Juodkalnija (Montenegro), dalis Serbijos ir Vengrijos. Net Venecija ilgus laikus mokėjo jiems doną.

Nuo 925 metų Kroatų valstija įgyjo karalystės vardą (pirmuoju karaliu buvo Tamislav'as). Ilgai paskui turėjo kariauti su bulgarais, saracenais, vengrais ir mongolais. Nedaug tėra tokių minėtinų pavyzdžių historijoje, kaip kroatų kova su mongolais. Užkariavę Rusiją, Lenkiją, Vengriją laužėsi jie ir į Kroatų žemę, bet čia „Jelensko polje" buvo baisiai kroatų sumušti (40000 mongolų krito negyvų kovos lauke) ir turėjo per Serbiją ir Bulgariją trauktis atgal. „Jelensko polje" gavo vardą „Grobnicko polje" (karstų laukas).

Išsibaigus karališkai valdančiai giminei nuo 1102 metų Kroatija padarė su vengrų karalium Kolomanu sutartį (pacta conventa), pagal kurią vengrų karaliai tapo drauge ir kroatų karaliais.

Griuvus Bizantijos viešpatystei, kroatams prisiėjo nuolat grumtis su tuomet galingais turkais; tuo budu visa kroatų tautos historija, gali sakyti, kruvinų karių historija.

Po 1527 metų kroatai drauge su vengrais pateko po valdžios Habsburgų namo. (Felix Austria nube!).

Beveik visas kroatų valdžioje buvusias žemes užėmė paskui turkai, išėmus dabartinę oficialiai vadinamą Kroatiją (su sostine Z a g r e b) *reliquiae reliquiarum regni Croatiae* — ir Dalmatiją su Istrija, kuriedvi kliuvo Venecijos valdžiai. Už didelius nuopelnus apginime krikščionystės ir Europos kulturos popiežiai kroatus vadindavo „*antemurale Christianitatis*". Sutrunijus palengva turkų galybei, buvusios Kroatų valstybės žemės vėl sugrįžo po valdžia Kroatų Karaliaus arba gerians pasakius Austrijos ciesoriaus. 1848 metuose kilo Austrijoj revolucija. Vengrija apsiskelbė neprigulminga esanti ir atsisakė klausyti Habsburgų. Kroatai ištikimai stojo po savo kara-

---

[1]) Žodis *Hrvat* reiškia vyrą, kuris drąsiai gina savo teises ir savo žemę.

liaus (Austrijos ciesoriaus) vėliava, ir kroatų banas (karaliaus vietininkas Kroatijoje) Jelacić sumušė vengrus ir išliuosavo nuo sukilėlių Vienos miestą.

Nemezei patiko ironija: po dvejų metų, taigi 1850 panaikinta Kroatijoj visiškai konstitucija ir įvesta absolutizmas. Prasidėjo įvairios priespaudos. Banas Jelacić matydamas tokį nelaimingą savo krašto padėjimą susigraužęs iš nusiminimo numirė 1859. Po nepasisekusiai karei Italijos su Napoleonu III Austrija pasidarė nuolaidesnė jos valdžioje esančioms tautoms ir sugrąžino piliečių liuosybes. Bet kroatai nuvarginti nuolatinėmis paskutiniųjų metų karėmis, buvo persilpni, kad priverstu sugrąžinti jiems Austrijoje seniaus priderėjusią garbingą vietą ir galę. Priešingai, kroatus dabar sutiko savotiškas iš pusės Austrijos atsidėkojimas už jų nuopelnus 1848 metais.

Laikantis Austrijos principo „*divide et impera*“ Kroatija tapo sukapota į sklypus: Istrija ir Dalmatija teko tikrajai Austrijai, Kroatija ir Slavonija Vengrijai (nuo nelemtų 1866 m.), o Bosnija su Hercegovina apskelbta bendromis visos valstybės žemėmis. Prasidėjo smarkus vokietinimo ir vengrinimo politikos darbas. Bosnijoje ilgai buvo laikoma net prasikaltimu vadintis kroatu.

Bet visa tai neįstengė galutinai nuslopinti tautiškos kroatų dvasios.

Dabar yra trįs milionai, kurie save vadina kroatais, o apie kitą tiek yra da tuotarpu nesusipratusių (ypač tokiais yra kroatai mahometonai), arba klaidingai save besivadinančių serbais.

Krainoje, Karintijoje ir Stirijoje gyvena slovenai, taipgi slaviškos padermės tauta, labai artima kroatams, taip kad neretai juos vadinama kalnėnais kroatais (jų žemė daugiausiai kalnuota).

Jeigu mes pažvelgsime į kroatų gyvenimą kulturos reikalų žvilgsniu, tai turėsime pripažinti, kad nežiurint į sunkias kruvinas kares, kroatai yra daug padarę, ypač literaturoj. XIV ir XV amžiuje Dalmatijoje žydėjo gražioji literatura, turėjusi daug žymių rašytojų (Marko Marulić, Držić, Hanibal Lucić ir daug kitų). Karių su turkais periode garsiausias poeta buvo franciškonas Kačic, kurio dainos liaudies tarpe užsiliko ir po šiai dienai.

Užstojus 19-am amžiui, atsibudus tautiškai sąmonei, žymiai pakilo veikimas literaturoje ir moksle. Iš pragarsėjusių pirmuose to amžiaus dešimtmečiuose vyrų ypač minėtinas Lju-

devil Gaj, kursai nuo 1855 metų išleidinėjo „Narodne novine“.

Tuomet da laikantis senoviškos terminologijos kroatų literaturą ir kalbą vadinta illyriška, bet netrukus visiškai gavo virsų vartojime pavadinimas „kroatiška“.

Moksliniam judėjimui nepaprastą turi vertę garsaus vyskupo Strossmayer'o 1866 metuose Zagreb'e įsteigimas pietslaviškos akademijos.

Iš kiek senesnės kartos poetų pridera paminėti Gaj, Stanko, Vraz, Demeter, ypač garsus Ivan Mažuranić (epikas), Peter Preradović (lyrikas); iš apysakų rašytojų buvo garsus Tonić, Jurković ir August Šenva; iš jaunesnės kartos verti pažymėjimo: Arnold, Badalić, Kranjčević. Kazarać, Kumičić, Novak ir kiti.

Dailės srityje taipgi neapsileista. Iš tapytojų pragarsėjo: Medović, Bukovac, Gručić, Ivekovič, iš skulptorių žymesni Rendić ir Meštrović.

Dabar kroatų politiškame ir visuomeniame gyvenime užstojo labai sunkus laikai. Nuo 1903 visa kroatų tauta (Kroatijoj ir Slavonijoj) sukilo prieš savo prispaudėjus vengrus.

Valdžiai pradėjo nepasisekti surinkti didumą Zagreb'o sabore[1]), kasmet reikdavo išvaikyti saborą, skelbti naujus rinkimus. Pagaliaus šimet (3 balandžio) sustabdyta konstitucija ir įvesta karališkas komisariatas. Tai be abejo prisidės prie greitesnio atsidalinimo kroatų nuo Vengrijos.

Šiuo laiku Kroatijos visuomeniškame gyvenime yra trįs srovės: tautiškai - katalikiška, tautiškai - indiferentiška ir liberalė (arba kitaip „serbofilų“). Socialdemokratai yra labai silpni.

„Kulturkampfas“ yra apsilankęs ir kroatų tėvynėje, bet jaunų katalikų veikėjų eilės nedavė laisvamaniams ilgiaus įsivyrauti.

Katalikų visuomeninis veikimas kaskart eina stipryn, nežiurint į sunkenybes, kurias stato senųjų kartų žmonės. Užtai reikia ypatingai tarti ačiu nepaprastų gabumų vyskupui Dr. Mahnić'ui. Labiausiai žymu katalikiško veikimo vaisiai Dalmatijoj: ten žmonės labiausiai pakilę religijos, ekonomijos ir apskritai visuomeniško susipratimo žvilgsniu.

Pavyzdžiu katalikams kroatams buvo slovėnai, kur tas pats apaštalas vyskupas Dr. Mahnić buvo katalikus pabudinęs

---

[1]) Taip vadinama provincialis Kroatijos parlementas.

iš miego ir kur katalikiškos ir demokratiškos idejos paėmė viršų.

Iš visų Austrijos tautų geriausiai eina pas slovėnus tiek apšvietimo, tiek materialės geryneigos dalykuose. Dabar pietinėje Austro-Vengrijos monarchijos dalyje bręsta atsitikimai, kurie be abejo turės nemažą įtekmę į politišką Dunojaus valstijos gyvenimo bėgį.

Rudolph'as Eckert'as stud. juris.

München.

II.

IŠ HISTORIJOS KROATŲ MOKSLEIVIJOS JUDĖJIMO.

Paskutiniai atsitikimai atkreipė visos Europos akis į mažąją Kroatiją. Kroatija užima visą plotą tarp upių Savos ir Dravos ir tęsiasi iki pat Adriatinių jurių. Vienok, jei čia mes kalbame apie kroatų moksleiviją, tai turim omenėje ne vien oficialiai vadinamą Kroatiją, bet ir kitas kroatų apgyventas šalis: Dalmatiją, Bosniją, Hercogoviną, Istriją ir Slavoniją. Įvairus mažesni ir didesni politikos sąlygų skirtumai neįstengė tarp šių kraštų moksleivijos išdildyti bendrumo jausmą ir sąmonę. Bet negalima pasakyti, kad kroatų moksleivių judėjime nebutu viena kitai priešingų srovių.

Prieš 1895 metus, galima sakyti, tarp kroatų moksleivijos nebuta idejinės diferenciacijos; visi buvo karšti tautininkai, o sulig religijos daugiausiai viešpatavo indiferentizmas. Tik 1895 metuos įvyko žymesnis kulturos žvilgsniu pasidalinimas. Tais metais buvo daug kroatų studentų išvyta iš Zagrebo universitatės už tai, kad jie ten viešai karaliaus apsilankymo dieną sudegino Vengrų vėliavą. Didumas iš tų išvytųjų nuvyko į Čekiją į Pragą, kur profesoriaus Masaryk'o globiama klestėjo ir žydėjo laisvamanystė. Neturėdami jokio filosofijos srityje išsilavinimo, čia jaunučiai kroatai greitai persiėmė skambiais žodžiais papuoštąja laisvamanio profesoriaus pasaulėžiura. Tuojaus pradėjo rašyti prieštikybinius straipsnius į kroatų laikraščius; kadangi esantieji laikraščiai nelengvai priimdavo panašios rušies raštus, tai jaunučiai laisvamaniai pradėjo leisti savo laikraštį; vienam žlugus, leido antrą, paskui trečią ir tt. kaip tik sugriebdavo ištekliaus. Nežiurint į nepasisekimus su laikraščiais, laisvamanystės dvasia smarkiai įsigalėjo tarp

kroatų studentijos ir nepoilgam laisvamaniai susiorganizavo, įsteigė taip vadinamą pirmeivių partiją.

Tuotarpu likus diecezijos Krk'o vyskupu D-r. Antanui Mahnić'ui prasidėjo Kroatijoje visuomeniškas katalikiškas susipratimas ir veikimas. Daug šiam tikslui reikėjo pergalėti kliučių, nes laisvamanystė buvo giliai įleidus šaknis kroatų visuomenėje; jos idėjomis mažiaus ar daugiaus buvo persiėmus net dvasiškijos dalis. Nestigo, žinoma, jau dvasiškijos eilėse, ypač iš jaunesniųjų, ir giliaus bei toliaus matančių žmonių, kurie su visu karštumu ir uolumu ėmėsi darbo katalikiškos pasaulėžiuros dvasioje; iš jų ypač vertas paminėjimo kunigas Ivo Butković, kuris labai daug pasidarbavo sužadinimui katalikiško susipratimo ir kulturinių idealų jaunuomenės tarpe.

1903 metuose Vienoje tapo įsteigta pirmoji katalikų kroatų studentų draugija „Hrvatska" (Kroatija); išpradžių ji turėjo tiktai penkis sąnarius. Tuojaus pirmuose atsiradimo metuose jaunutė draugija pradėjo leisti savo laikraštį vardu „Luč". Ačiu sąnarių darbštumui draugija greit didėjo ir 1905 įvykusiame draugijos susirinkime Trsate netoli Fiume) dalyvavo jau 60 katalikų studentų.

Pabaigoje tų pačių metų ir Zagreb'o universitatėje įsikurė katalikų studentų draugija vardu „Domagoj." „Domagoj" tapo centru ir židiniu kroatų katalikų moksleivių judėjimo. 1906 metuose „Domagoj" sušaukė Zagrebe katalikų moksleivių susirinkimą, kuriame dalyvavo jau 400 studentų; be to daug čia atvyko ir vidutinius mokslus einančiųjų ir atkreipė domą į reikalą katalikiškų organizacijų vidutinėse mokyklose.

Draugijoje „Domagoj" tapo įsteigta vidutinių mokyklų moksleiviams organizuoti tam tikra sekcija, kurios pirmininku išrinkta stud. Magjer. Nauja sekcija karštai ėmėsi darbo, rupinosi, kad kiekvienoj vidutinėj mokykloj butu katalikų mokinių draugija. Vienur steigdavo viešai taip vadinamas Marijines kongregacijas, kurios sudarydavo sekciją katalikų kroatų studentų draugijoj „Domagoj".

Kur negalima buvo viešai organizuoti nei formoje Marijinių kongregacijų, tose vidutinėse mokyklose įsteigdavo slaptas draugijėles, kuriose darbas da geriaus eidavo, negu anose atvirose.

Sekantis darbui, „Domagoj" nutarė, kad visose kroatų šalyse butu provincijinis katalikų moksleivių susirinkimas; tuo budu 1907 metais įvyko 5 susirinkimai: Kroatijoje Zagrebe, Slavonijoje mieste Djakovo, Istrijoje mieste Trsat,

Dalmatijoje mieste Spljet (Spalato), del Bosnijos ir Hercogovinos mieste Travnik. Tie susirinkimai turi nepaprastai didelę vertę katalikų kroatų moksleivijos judėjime. Po tų susirinkimų imtasi da labiaus stiprinti organizacijinį veikimą vidutinėse mokyklose.

Laisvamaniai taipgi šoko su visu smarkumu prie darbo tarp vidutinius mokslus einančiųjų.

Net ir tautininkai nepaprastai sujudo jieškoti sau šalininkų tarp mokinių. Įvyko smarki kova visų tų trijų srovių. Kovą laimėjo katalikai moksleiviai. Pirmeiviai laisvamaniai ir tautininkai neįstengė suorganizuoti nei vieno žymesnio moksleivių kongreso. Katalikų moksleivių kongrese mieste Spljet dalyvavo 750 stud. Delei to kongreso pirmą kart buvo pralieta katalikų moksleivių kraujas, nes laisvamaniai italai užpuolė laivą, kuriame į kongresą važiavo katalikai moksleiviai.

Nuo to laiko pradėta daugiaus atkreipti domos į socialį organizacijose darbavimąsi; įsteigta visur tam tikri socialiai skyriai ir universitatės studentų ir kitų mokyklų mokinių draugijose.

Trylikoje vidutinius mokslus einančiųjų organizacijose atsirado po hektografuotą laikraštėlį; tie laikraštėliai išliko iki šiandien; atmušama apie 50 iki 100 ekzempliorių; savo laikrasčiais draugijos dalinasi ir mainosi. Tie laikraštėliai labai daug prisidėjo prie pakėlimo katalikų kroatų literaturos ir prie to, kad katalikai studentai mokslo ir išsilavinimo žvilgsniu toli paliko savo priešininkus.

Pereituose (1911) metuose organizacijiniame katalikų kroatų moksleivijos darbe įvyko labai svarbus atsitikimas. Sulig nutarimų padarytų moksleivių delegatų susirinkimuose (Osijeke 1910 ir Zagrebe 1911), buvo įsteigta „Katalikų kroatų demokratų studentų sąjunga“ su sekretariatu Zagrebe.

Laikraštis „Luč“ kuris pirma išeidavo kas mėnuo, dabar pradėta leisti kas savaitė, jo redakcija perkelta į Zagrebą. Šiais metais rugpjučio mėnesyje busiantis kongresas Ljubljanoj (Krainoje) turės užsiimti įsteigimu baigusių mokslus ir buvusių katalikų draugijose studentų organizacijos, kad tuo budu padėti pamatus bendram organizuotam darbui išėjusios augštuosius mokslus katalikų kroatų svietiškės inteligentijos.

Dabartinis padėjimas, kaip visos kroatų visuomenės, taip ir moksleivijos labai opus. Neseniai visi Kroatijos studentai padarė demonstraciją prieš vengrus už prispaudimus kroatų tautos. Už tai mokyklos tapo uždaryta, niekas šiuo tarpu nežino kuo tai visa pasibaigs.

Žinoma šioki ar kitoki politiški nuotikiai neįstengs sugriauti stiprios katalikų kroatų moksleivijos organizacijos. Tuo tarpu prie organizacijos priguli trįs studentų draugijos turinčios 150 sąnarių ir 43 vidutinius mokslus einančiųjų su 3000 sąnarių. Šiaip ar taip tai dideli jiega atsispirti priešams tikybos ir kroatų tautos.

Malonu čia priminti beišsipildančius labai gerbiamo Kroatijos vyskupo Mahnic'o žodžius, kuriuos jis yra pasakęs katalikams studentams: Jųs esate Katalikiškos Kroatijos ateitis, iš jusų eilių išeis vyrai, kurie ištrauks musų tautą iš tautinio vargo, pakels apšvietą, kulturą, vyrai kurie tvirtai stovėdami ant pamatų katalikų pasaulėžiuros mokės tarnauti savo tautos laisvei ir geryneigai atsimenant visados musų obalsį: „*Croatiam instaurare in Christo*".

Petar'is Rogulja,
stud. iuris.

Zagreb
Balandyje 1912 m.

JIEŠKANT PAGUODOS.

Sunkiai slėgia mano širdį
Rupesčiai vargai,
Mano skausmo nieks negirdi
Nors kenčiu labai.
Jau išnyko man linksmybės
Skaisčioji giedra,
Tebeliko vien tamsybės,
Užauja audra.
Nes likimas nelaimingas
Vargina nunai—
Mat kas silpnas ir vargingas
Tas tur kęst čionai?!...
Nevilioki gi tu, drauge,
Kenčiančio manęs
Mane sielvartai tesmaugia,
Kas už mane kęs?!...
Man linksmybės šit nereikia
Dvokiančios tulžia,
Del kurios neviens jau keikia
Praeitį slapčia...

Nieks negal juk rast paguodos
Braidžiodams purvuos;
Sunkus vargas, mintįs juodos
Nieko nepaguos...
Kas tik nori sau ramybės,
Turi siekt augščiau,
Ten vien ras vaistus kartybės,—
Nes bus kęst saldžiau...
Tat ir ko gi man liudėti,
Kad nuožmus dar laiks,
Juk tikrai varguos merdėti
Visados nebreiks.
Štai šviesos žvaigždė jau teka,
Sielvartas nuvys,
Mums parodys tikrą taką,
Kelią prablaivys.
Ir nuves į laimės šalį
Kur vargų nebus;
Vargšą žmogų juk tegali
Nuramint dangus...

A. Jaunutis.

25—IV—12.

—o—

MATERIALIZMAS IR MOKSLAS[1]).

Labai prasiplatinus musų laikais nuomonė, buk rupestingas gamtos tyrinėjimas butinai privedąs prie materializmo. Kitaip atrodo tas dalykas historijoj: materializmas ir prieš atsirasiant gamtos mokslui gyvavo. Jau žiloj senovėj kaikurie graikų filosofai skelbė, buk materija ėsanti visų ėsybių ir gyvatos pamatas bei priežastis. Taip Talis vandenį, Anaksimenas orą, Heraklytas ugnį visų esybių ir gyvatos priežastimi laikė. Taipogi ir toji naiviškoji nuomonė apie atomų meilę ir neapykantą ne vientik šiandien žymesniųjų gamtininkų tarpe turi pasekėjų (E. Haeckelis), bet jau 490 m. prieš Kristų Empedoklas ją platino. Atomų teorija irgi toli gražu ne pastarųjų laikų išradimas; jau V šim. pr. Kristaus Leukipas ir Demokritas jos prisilaikė, ir tiktai Sokrato, Platono ir Aristotelio genijai prisidėjo prie visiško tos teorijos nupuolimo, taip kad vos francuzų revolucijos laikuose ji atgija; jos žymesnieji

[1]) Pagal *Dr. A. Michelitscho* straipsnio „Los von Materialismus“.

atgaivintojai Helvetius, Holbach'as ir de la Mettrie. Fichte, Schellingas ir Hegelis hypotezėmis tą teoriją tobulindami prirengė derlingą dirvą Moleschotto „Gyvatos kaitaliojimuisi" („Kreislauf des Lebens") ir Büchnero „Jiegai ir Materijai" („Kraft und Stoff"). Atmainė kiek materializmo spalvą Darvino mechaniškoji išsiritulojimo teorija. Ant galo Haeckelis tarėsi savo „Pasaulio problemose" („Welträtsel") ir „Gyvatos stebukluose" („Lebenswunder") gyvatos problemą galutinai išrišiąs.

Klausimas kila, kaip žiurėjo į materializmą gamtos mokslo didvyriai? Historija atsako: jų diduma buvo materializmo priešininkai.

Kopernikas (†1543), garsus matematikas ir astronomijos žinovas ir genialis heliocentriško sistemo tvėrėjas sugebėjo labai gerai mokslą su krikščionybe sutaikinti. Taipogi Kepleris (†1631) ir Galilejus; šis pastarasis nors ir buvo už savo mokslą pasmerktas, tečiaus tikėjimo visuomet tvirtai laikėsi. Newtonas (†1725) griežtai tvirtino, kad jo sistemas negalimas be augščiausiosios ėsybės, judėjimą visatai suteikusios. Linnėjus (†1778) pradedą savo veikalą „Visatos sistemas" („System der Natur") šiais žodžiais:

„Pabudęs pamačiau Amžiną, Neapribotą, Visažinantį Visagalį Dievą ir nustebau. Ir išvydau visuose sutvėrimuose vos silpnus jo galybės atsispindėjimus, koki gi visur neapsakoma tobulybė"?!

Haeckelio labai gerbiamas tvėrėjas naujos išsipletojimo teorijos Lamarckas (†1826), pagiria garsingojo chemiko Lavaisier'o žodžius:

„Dievas sutverdamas šviesą, davė žemei organizavimosi, jausmų ir protavimo jiegų". Frauenhoferis (1826) buvo praktikuojantis katalikas, ir tai da taip uolus, kad ir jo svečiai turėdavo užlaikyt pas jį budami pasninko įsakymą. Volta (†1827), viešai išpažindavo, kad jisai „Evangelijos nesigėdi" ir kad „šventas katalikiškas tikėjimas yra vienintėlis, tikras ir neklaidingas." Ampère'as (†1836) sakydavo dažnai savo draugams: „Kaip gi didis yra Dievas, kaip galingas yra Dievas; o kaipgi menkas yra musų mokslas". Fyziologas Joh. Mülleris (†1858) kurį ir pats Haeckelis gerbia, juo tolyn mokslą varė, juo labiau stebėjosi Dievo neaprėpiama išmintimi ir galybe. Taipgi ir zoologas Agassiz'as (†1873). Embryologijos mokslo tvėrėjas K. E. von Baueris, kurio moksliškumą irgi pripažįsta Haeckelis, atsikratė kelias savaites prieš mirsiant nuo panteizmo, o grįžo prie teizmo, sakydamas „das geht nicht". „Didžiausis visų laikų eksperimentatorius" Faraday'is sakosi

niekuomet neradęs prieštaravimo tarp religijos ir mokslo. Energijos dėsnio išradėjas Robertas Mayeris (†1878) pažymi savo antimaterialistišką pažiurą tardamas: „ne materia bei spėka gali pati per save mąstyti, jausti ir norėti; žmogus mąsto". Identifikuot gi fyziologiškas smagenų permainas su dvasios veikimu tai „stambi klaida" („ein grober Irtum"); „smagenis tik įrankis, bet dar ne pati dvasia", ir „tikroji filosofija tegali tik prirengt ir vesti žmogų prie krikščioniško mokslo" („Propädeutik für die christliche Religion"). Leverrier'as (†1877), kuris atspėjo planetą Neptuną, įgijo vardą karšto katalikystės šalininko (klerikalo). Gal didžiausis ir garsingiausis visų astronomų pastarųjų laikų, Secchi (†1878), buvo jezuitas. Helmholz'as (†1894) prieš Vogtą ir Moleschottą kovojo. Pagaliaus paminėsiu Pasteurą, kuris savaiminio gyvybės atsiradimo hypotezes sugriovė; jis išsitarė: „Mąsčiau ir studiavau ir tapau karštai tikintis kaip Bretonijos sodietis; bet jeigu da daugiau bučiau mąstęs ir studijavęs tai bučiau likęs tikinčiu kaip Bretonijos sodietė"[1]). Pastebėt reikia kad ir netikinčiųjų tarpe buvo įžymių gamtininkų; iš to matome, jogei vien mokslas neužtenka kad prie tikėjimo prieiti, dar reikia geros valios ir Dievo malonės.—Taigi matome, kad turint gerus norus galima but geru gamtininku ir podraug karštai tikinčiu žmogum.

Toliau prisižiurėsime, kad tikrasis mokslas visuomet kovojo prieš materializmą, išrodydamas jo nemoksliškumą. Ne vien tik katalikai, bet ir visokie garsus mokslo vyrai stojo kovon prieš materializmą, kuomet XIX am. jis pradėjo plėtotis.

Materialistą Moleschottą sumušė Justus Liebigas, o Rudolfas Wagneris Karolį Vogtą, 1854 m. Gottingene Vogtas stengėsi apgint tezę, buk fyziologija priešinas asmens nemirybei, o smagenų funkcijos (veiksmas) buk geriausiai išaiškinsiančios dvasiškus apsireiškimus ir be sielos. Wagneris gi patėmijo, kad tuo budu valgymas ir gėrimas butu tobuliausieji žmogaus veiksmai (funkcijos). Anatomas Juozapas Hirtl, Vienos universitatės rektorius, 1864 m. savo įžengiamoje prakalboje prieš materialistišką pakraipą moksle užsipuolė, nurodydamas jos nenuoseklumą iš anatomijos paimtais argumentais. Tarp ko kito jisai stojo prieš nuomonę, buk proto gabumai nuo fosforo gausumo priguli. Idiotas ir genijus tiek pat fos-

---

[1]) Bretonijos gyventojai žinomi yra savo nepaprastu dievotumu.

foro turi, avis gi ir žąsis gali da labiau pasigirt savo fosforo turtingumu.

Ergo...

Darvinizmo antiteleologijai gamtos srityje irgi nestigo užmetinėjimų. Sulig Agassiz'o darvinizmas esąs mišinys (Sumpf) nepamatuotų tvirtinimų. Karlis Snellis sakosi netikįs darvinizmui delto, kad jis mokslo šalininkas. Pats Haeckelis pasakė savo „Pasaulio problemose", kad Darvinas savo teorijos spragas svajojimais užkamšęs. Ir tikrai; nei Darvino teorija apie gyvybės atsiradimą iš angliadario („Kohlenstoffteorie"), nei jojo „biogenetiškas pamatinis dėsnis", sulig kurio ontogenezė tebėsanti trumpas ir greitas fylogenezės atkartojimas, netapo mokslo pripažinti. Jo gi teorija apie žmogaus iš beždžionės kilimą ligšiol lieka neparemta faktais. Virchovas 1876 m. per gamtininkų susivažiavimą Münchene pasakė:[1]) „Jei mes sulyginsime visus ligšiol žinomus iškasinius su musų gadynėje esančių žmonių kaušais, kuriuos mums dabartis pristato, tai galėsime drąsiai tvirtint, jog dabartinių žmonių tarpe randasi daug didesnis skaitlius asmenų sulyginamai žemiau stovinčių iš atžvilgio į kaušo išsiplėtojimą, negu prieš-historiškoje gadynėje. Jeigu klausimą žmogaus paėjimo iš beždžionės pozitiviai imsime, tai turime pripažint tarp jų neužginčijamą didelį skirtumą". Per archeologų gi susivažiavimą Maskvoj tas pats Virchovas pasakė[1]): „Veltui jieškoma tarpinės grandies („the missing link"), kuria galima butu žmogų su kokios nors kitos rušies gyvuliu sukabint". Dennetas dažnai išsireikšdavo: mokslas Darvino tvirtinimams jau pakasynas yra padaręs. Ir ištikrųjų, materialistiškai-darviniškoji forma liko atmesta kaipo netikusi mokslo forma. Kodėl gi? Šitai dėlko.

Pamatinis materializmo dogmatas buk materija amžina esanti. Ligšiol gi niekas materijos amžinumo neįstengė prityrimais priparodyti. Amžinoji materija prieštarauja priežastingumo principui. Kas yra apribota, netobula, inertiška, o toki yra materija, neturi savyje užtektinos savo esimo priežasties. Be paramos irgi liekasi daleidimas buk judėjimas amžinas. Prieš dogmatus kovoja, o patįs vien tik dogmatais užsilaiko! Stebėtinai visgi! Nes iš kurgi prasidėjo judėjimas? Jei judėjimas, sako Du Bois Reymond'as, turėjo pradžią, tai kas jam

---

[1]) Revue scientifique, déc. 1877 p. 543 paimta iš „Logique" Mercier'o pus. 231. Ten pat nov. 1892 p. 589... tai reiškia jau butu pranykusi.

tą pradžią davė. Jeigu judėjimas amžinas, tai sulig entropijos dėsnių (kokybinis mažėjimas energijos) visa gamta dabar jau turėtu but užmirusi, nes budama amžina ligšiol butu atsiekus didžiausį laipsnį savo entropijos. Vien tas faktas sugriauna materializmo hypotezę. Labiau dar neįstengia materializmas gyvatos problemą ir stebėtinus jos apsireiškimus išaiškinti, kurių visgi ne galima laikyti tik grynai fyziškai-chemiškomis jiegomis. Savaiminis bepriežastinis gyvybės atsiradimas prieštarauja faktams. Paprasčiausis psychiškas jautimo apsireiš kimas neišrišama mįslė materialistams, nes materija nejaučia, jautimu gi apdovanot atomus tai mytologija. Tarp atomų judėjimo, sako Du Bois Reimondas, ir skausmo, bei džiaugsmo atjautimo nėra jokio sąryšio, absolučiai negalima atomų kombinacija išaiškint, kodėl komertono akordai maloniai skamba, o raudonai įkaitintos geležies palytėjimas smarkų skausmą padaro. Bet suprasime gal kodėl iš Virchovo žodžių: „Jei aš nenoriu, kad butu tam tikras sutvertojas—Dievas, turiu kreiptis į bepriežastinį gyvybės atsiradimą... dalykas aiškus, — *tertium non datur—ergo* aš priimu savaiminę generaciją... Bet čia vėl keblumas; savaiminės generacijos mes neturime jokio priparodymo“. Dar silpnesnis pasirodo materializmas kada reikia minties ir valios faktai išaiškinti. Tiesa, be smagenų pagalbos vaidentuvė negali apsieiti, su jų pagalba vaidentuvė pagamina protui reikalingus paveikslus. Bet protas paskui jau savitai abstrahuoja, sutveria idėjas, jas suriša, mąsto be materijos pagalbos. Jeigu smagenįs patįs per save butu minčių organas ir mintis fabrikuotu (be dušios), tai butinai ir beždžionė ir kiti gyvuliai turėtu mąstyti. Juo labiau kad kaikurie iš jų turi daugiau smagenų už žmogų. Vienok ligšiol nepatėmyta dar panašaus apsireiškimo. Toliaus.

Valia nebutu galima žmoguje-automate (homme machine) vien mechaniškai veikiančiame; jos gi buvimas yra visiems žinomas neužginčijamas faktas. Nepripažįstant valios buvimo, negalima nei apie dorą kalbėt, nei reikalaut iš žmonių pildymo įstatymų, nei galima jų už prasikaltimus bausti. Jei norėsime surasti priežastį, kodėl kaikurie žmonės nenor Dievo buvimo pripažinti, tai dažnai netiek jų mokslingume tą priežastį surastumėm, kiek valios išklydime. Adolfas Meyris nuo materializmo atsikratęsis Leipcigo universitatės profesorius-chemikas sako[1]): „Einama paskui materializmą tankiai tik delto, kad atmetus visažinantį, teisingąjį Dievą Teisėją, o priėmus

---

[1]) Paimta iš Apologie Chrétienne. *Anatole Moulard et Français Vincent* 1910. XIV édit.

materializmo dėsnius galima sau sutverti savotišką liuosą nieku nevaržantį padorumą". Sąžiniškas bent tame dalyke Vogtas atvirai išsitarė[1]): „Reikia priimti bepriežastinį gyvybės atsiradimą, kad galima but prašalint Dievas Sutvertojas (pour mettre le Créateur à la porte). Bet ar nuo tokio Vogto pasakymo Dievas pranyko? Ar gyvybės problemas nors kiek paaiškėjo?

Baigdamas šią trumputę materializmo apžvalgą pridursiu dar žodžius augščiaus jau paminėto mokslo vyro, Adolfo Meyerio, butent, kad jaunuomenė, neišskyrus, žinoma, ir lietuvių, su dideliu pasitikėjimu, aklai pasiduoda materializmo ypač dabar plačiai ir smarkiai bėgančiai srovei, nei nepažindama gerai, kur ji eina, dėlko ir kaip ir kur ji veda. Nevienas, pragaišinęs dažnai didesnę savo gyvenimo dalį, nekartą vos mirčiai į akis žvilgterėjus grįžta į tikrąjį kelią. Kiek tai jaunų spėkų, gyvybių, gabumų paaukojama tuščiam tikro gyvenimo griovimui. Kiek jaunimo žuva perniek. Dabar medegiškoji civilizacija augštai keliama; kodėl gi dvasios lavinimas, jos kultura turėtu buti žemiau statoma. Argi jau žmonijos didžiausis uždavinis medegišką gerovę pirmyn stumti ir kelti; juk žmogus turi nemirtingą dušią.

Studentas L. Bystras.

—o—

DRAUGIŲ DELEI.

Paskutiniame laike „Ateitis" pradeda įgyt vis didesnį ir didesnį prielankumą—moksleivių tarpe. „Ateitį" ima skaityti nevien žemesniųjų mokyklų mokiniai, bet ir studentija. Jei mes norime, kad „Ateities" ideologija pasekmingai platintus ir toliau, privalom savo tarpe prisilaikyt kuodaugiausiai vienybės, turime užmiršti asmeniškus santikius ir egoizmo jausmus viešuose darbuose. Bet gaila, kad tie naudingi pageidavimai nevisur yra pildomi. Dažnai tai vienur, tai kitur tenka išgirsti, kad draugai su draugėms negali santaikoje sugyventi, ir vieni ant kitų skundžias, stengdamies save išteisinti. Kaikur ginčai draugų su draugėms prieina lig to, kad draugės buna priverstos kreiptis net prie gydytojų kad šie išrody-

[1]) „Las von Materialismus p. 183.

tu moterų smagenų vertę (mat draugai tvirtina, kad pas moteris smagenų mažiau negu pas vyrus). Kaikurie draugai mėgsta girtis dar tokiais užmetimais, sakydami: gal bent tokiu budu mums pasiseks drauges suskatinti prie darbo, patraukti prie didesnės vienybės. Mano nuomone, norint žmogų pritraukti prie vienybės, yra butinai reikalingas švelnus su juomi apsiėjimas, o ne priemonės įžeidžiančios žmogaus asmenį.

Apskritai aš patėmijau, jog mes draugai dar nevisi pametėm senąją prabočių tradiciją: „ilgas plaukas, trumpas protas". Ir ištikruju, daugelis draugų su pašiepimu žiuri į drauges, kaip į asmenis silpnesnio proto, reikalaujančius tulų pamokymų iš draugų pusės, ir daug dar yra prikaišiojama joms kitų panašių netobulybių. Ant kiek šitie užmetimai yra teisingi, apie tai gali liudyti dabarties lietuvių-inteligenčių stovis. Juk dar labai neseniai lietuviai-valstiečiai pradėjo leisti savo dukteris mokslan (sakau valstiečiai, delto kad tas luomas išduoda Lietuvai kol-kas daugiausiai inteligentų), o jau, ačiu Dievui, susilaukėm nemaž žymių veikėjų, kurios darbuojasi neikiek nemažiau už vyrus-inteligentus.

Antras draugų užmetimas, daromas draugėms netik laikraščiuose, bet ir kiekviename patogiame laike, tai apie draugių puošimąsi. Priparodymui to galima paimti nors straipsnį draugo Varinio („At." № 3, 1912 m.), kur jisai išpilia ant lietuvaičių ištisą eilę kosmetikos terminų. Na, čia tai jau turbut dr. Variniui prisisapnavo koki-nors kitatautė „su augšta kultura", o ne lietuvaitė. Todel aš manau, jei dr. V. butu gerai apmąstęs tuos savo „kosmetiškus" užmetinėjimus, tai jis but pamatęs, kad čia mažai tėra teisybės; žodžiu sakant, aš visai nesutinku su nuomone draugo V. kąs - del lietuvaičių puošimosi. Aš gal taippat nemažiau už dr. V. pažįstu lietuvaičių, bet visgi viršminėtų ydų pas jas negalėjau patėmyti. Panašus draugų straipsniai, kaip štai Varinio, Įsimylėjusio („Aušrinėje") davė draugėms gerą progą „Ateityje" pasiteisinti. Pasinaudojus tąja proga pirmoji buvo dr. „Auksė" 8 „At." n-je 1911 m.; ji čia mėgina sukritikuoti kaikuriuos užmetimus, bet tas viskas buvo atlikta labai vienpusiškai, ką ir pažymėjo jau dr. Varinis. Paskui dr. Kaunietė (4 „At." n-je) 1912 m. labai apsirinka, sakydama, kad apie puošimąsi visai neverta rašinėti į laikraščius, buk tas viskas esąs grynai asmeniškas reikalas. Aš-gi pasakyčiau, kad žmogus perdaug išduodąs įvairiems papuošalams kenkia netik savo kišenei, bet kenkia ir visuomenės reikalams. Toks žmogus pradeda kas-

kart vis atidžiaus žiurėti į savo asmeniškai-paviršutinius užganėdinimus, o visuomeniškus reikalus buna priverstas stumti nuo savęs kaskart vis toliau; mat jam reikia sunaudot daug laiko ir turto palaikymui paviršutinio gyvenimo.

Aš manau, kad draugai, laikui slenkant, atmes savo senus įpročius kas-del moterų, ir pasistengs kuogeriausiai sugyventi su draugėms. To gero sugyvenymo reikalauja kaip musu ideologija, taip ir atbundanti tauta.

Sidabris.

—o—

RUSŲ STUDENTIJA PIRMIAU IR DABAR.

Jau nuo Petro ir Katarinos laikų Rosijoje prasideda skverbtis į intelegentijos protą Europos enciklopedistų bei kitų bedieviškų srovių atbalsiai. Jie čionai rado tikrai sau gerą dirvą, plačiai išsikerojusiame tąsyk europizmo garbinime. Pasekmės to buvo tokios, kad visa Rosijos inteligentija tapo jei ne stačiai bedieviška, tai bent visai indiferentiška tikėjime. Garsusis pusiau XIX amž. Büchneris su savo „Stoff und Kraft" buvo visai plačiai išsiplatinęs Rosijos inteligentijoje, ypač gi studentijoje. Jisai nustumęs krikščioniškąjį idealą jau nepaliko, nepastatė vietoj jo nič nieko. Ir visa rusų inteligentija atsirado begaliniame tuštume, apsiaubtame kokiu tai šaltu, juodu ruku, pripildytame kokių tai keistų požemės garsų. Pas rusų inteligentus veltui jieškotumėm žmonių su aiškia aušruota tikyba, tikinčia dvasia. Tarp visai nedaugelio tikinčiųjų dauguma tiki su kažkokiu nuliudimu, beviltingumu; aiškųs, tyrųs tykėjimo jausmai retai kada prasiskverbia per nusiminimo rukus. Ir rodos kad rusų inteligentija ko tai klauso, klauso ir lyg ką tai išgirdus sušunka: „Dieve, Sutvertojau, Meile!" bet nutilsta aidai ir jie vėl klausos.

Dar blogiau pas studentiją. Jauni, pilni energijos— jie jieško gyvenimo prasmės. Bet tankiausiai ką tik išsiveržusią tiesos jieškojimo dvasią nuslugdo blogiausios tų laikų universitačių aplinkybės, arba koks laiko „autorite-

tas". Ir jie, atsiradę tokioj pat begalinėj tuštumoj, jieško išėjimo. Jei kartais negauna gero „draugiško" patarimo užkimšti nuo visoko ausis, užmerkti akis, arba matyti pasaulyje tik materiją ir ja rupintis,—tai jau nerasdami tikslo gyvenime—jie šoka į begales mirties bangas ir nusižudo[1]. Bet paskutiniais metais tarp rusų studentijos pradėjo skverbtis krikščioniškas idealas. Tarp prakilnesnių studentų susitvėrė studentų krikščionių ratelis (студенческій христіанскій кружокъ), kuris ne be pasekmių platina krikščioniškąjį susipratimą tarp savo draugų. Jis leidžia savo organą - laikraštėlį bei platina savo spausdintus referatus. Vieno tokio jų referato čionai noriu paduoti turinį.

Призывъ къ студенчеству. Изданіе СПБ. Христ. студ. кружка 1910. Praskleiskim ir pamatykim:

„Скука, невыносимая скука,—вотъ тотъ фонъ, на которомъ развертывается вся жизнь, все міровоззрѣніе современной образованной нашей молодежи".

Taip skamba pradžia to „Atsišaukimo". Bet kodėl jau toks liudnumas, nusiminimas studentų tarpe? Juk jie jauni, jie linksmi? Kur gi šaknįs tos „skukos", kame jos priežastįs? Atsakymo nereikia toli ir ilgai jieškoti, gyvenimas pats jau parodė.

„Pas daugelį studentų nėra dabar tų šviesių stulpų, vedančių gyvenimo keliu, galinčių apšviesti linksmas tolumas (радостныя дали), šviesios ateities perspektivas".

Apgailėtinas tokiame padėjime atsiradusių jaunų žmonių buvis. Baisu... ir reik neužmiršti, jog tai jaunimas. Ir kas gi?! Gerai, jei jis gali klaidžioti tokioje tamsybėje, be tokių šviesių stulpų, bet tankiai, labai tankiai jaunystė ima viršų. Geriausiai parodys paties žmogaus, įkritusio tokion tamsybėn, žodžiai, palikti po savo mirčiai: Rašo tai kursistė:

„Мы люди XX вѣка безъ вѣры, безъ надежды, безъ желанія жить. Ни Христосъ, ни соціализмъ, ни человѣкъ.—никто для насъ не существуетъ кромѣ мысли, а мысль доводитъ до самоубійствъ".

Bet taip buti ilgai negali, sako „Atsišaukimas", ir ragina pamesti seną gyvenimo kelią—tą pesimizmą, o skubint prie Kristaus, eiti keliais pažinimo Kristaus:

---

[1]) Man rodos tik šiuomi galima daugiausia aiškinti tokią daugybę nusižudymų rusų moksleivijos tarpe.

„Ибо во Христѣ только мы можемъ найти жизненный идеалъ, найти Бога, къ которому наше сердце влечется всегда“.

Taip, tik Kristuje galima rasti gyvybę. Tai pripažįsta netik krikščionįs, bet ir beveik visi netikintieji: Nietzsche, Straus'as, Stirner'is, Haeckel'is, Hegelis ir daugelis kitų. Tat jeigu norima tai pasiekti, reikia atkreipti domą į Evangeliją, tą, anot „Atsišaukimo“, „historiškąjį radijų, teikiantį be paliovos daugiausia energijos“. Dabar studentai beveik visai nepažįsta jos, net greičiausia dar yra visai jos neskaitę.

Bet nėr ko tam nestebėtis, sako „Atsišaukimas“, nes visoje rusų mokyklos historijoje nerasime raginimo prie pažinimo Evangelijos, nerasim nurodymo Jos svarbos. Patįs gi studentai, gana jau prisiklausė apskritai apie šv. Raštą gerų kalbų taip vadinamų mokslo vyrų, kurie tankiausiai vien vadovaujasi kokia nors tendencija, politišku tikslu ar egoizmu. Tas šaukimas prie Evangelijos tikrai klausytinas ir mums lietuviams.

Tai toks maždaug tasai „Atsišaukimas į studentus“. Iš jo mes jau galim nors truputį matyti jog tikrai krikščioniškas susipratimas atsiranda rusų studentijoje ir reik tikėtis, jog jeigu tik bus pas juos gerų norų, jie sustabdys tą atgyvenusį seną studentų nuobodžiavimą ir sumažins skaičių Rosijos saužudžių. Mums bepalieka jiems tik linkėti gero pasisekimo.

Petras R.

IŠ MOKSLEIVIŲ GYVENIMO.

Fribourg'as (Šveicarijoj). Penktą dieną Gegužės mėnesio universitatės salėje buvo pirmutinis šio pusmečio Fribourg'o lietuvių draugijos „Ruta“ susirinkimas.

Nors dienos tvarka niekuo beveik nesiskyrė nuo paprastosios kitų susirinkimų dienos tvarkos, tečiaus šis susirinkimas gal labiau už kitus buvo gyvas, interesingas ir įvairus. Susirinkimo dienos tvarka toki:

1. Pereitojo pusmečio paskutinio susirinkimo protokolas.
2. Paskaita „Kun. A. Vienožinskis ir jo dainos“.
3. Pastebėjimai apie paskaitą.
4. Sąnarių priėmimas.
5. Sąnarių sumanymai ir įnešimai.

Ypač galima buvo pasigėrėti dr P. G. paskaita „Kun. A. Vienožinskis ir jo dainos“, kur prelegentas padavęs, kiek galima buvo sugraibyti biografiškų žinių apie autorių, vaiskiai ir gražiai pagal jo dainų nupiešė vidurinį to gal visiškai užmirštojo musų dainiaus gyvenimą su jo psychologiškomis permainomis ir katastrofomis. Beto stačiai puikiai nupiešė gražumą, jausmingumą ir kilnumą Vienožinskio dainų, kurios giliai kiekvienam pataiko į širdį ir nebereikalo daugumas to autoriaus dainų perėjo į musų liaudį ir užsiliko joje kaipo tautinės tvėrybos vaisiai, nes ištikro namaža jo dainų net sunku atskirti nuo musų tautinių liaudies dainų. Ši paskaita apskritai sukėlė tautišką jausmą, pakėlė upą ir kiek galima buvo pastebėti ir spręsti, rodos, kaip sąnariai taip ir svečiai po susirinkimo skirstėsi pasitenkinę ir gerame upe...

Šiandien taipogi trejetas atsilankiusiųjų į susirinkimą svečių teikėsi išreikšti savo norą įsirašyti į „Rutos“ sąnarius ir visi susirinkimo vienbalsiai buvo priimta. Galime tik pasidžiaugti, kad „Rutos“ sąnarių skaičius vis kaskart auga, didinasi. Dabar jau turime net 17 sąnarių, kas, rodos, nekalbant jau apie savo kraštą, užsienyje tai net didelė retenybė...

Per šį susirinkimą buvo da pora nesvarbios vertės sąnarių sumanymų, ant galo keletas sąnarių užsimokėjo pusmetinį sąnario mokestį ir tuomi šis susirinkimas užsibaigė. Susirinkimai šį pusmetį, kaip ir seniau, bus kas antrą savaitę.

Apskritai imant, neminint vieno ar kito del nepermatytų priežasčių nelabai pavykusio susirinkimo (kas tečiaus draugijos gyvavime visiškai neypatinga), „Ruta“ bent kol kas gyvuoja gana gerai ir darbuojasi pagal savo jiegų ir išgalėjimo, kad bent šiek tiek prisiruošti ateityje prie kulturinio darbo Lietuvoje...

Čia da pažymėsiu, nors jau tai gana seniai atsitiko, kad buvusi lig šiol, taip sakant, privatinė Fribourg'o lietuvių jaunuomenės draugija „Ruta“, 11 d. Gruodžio m. p. m. liko įregistruota pagal universitatės įstatų reikalavimo ir tuo budu tapo vieša studentų draugija, kuri gali naudotis teisėmis ir privilegijomis lygiai su kitomis tos rušies universitatės draugijomis.

Rutietis.

5—V—12.

—o—

IŠRIŠIMAS 2-JO UŽDAVINIO.

Paprastai į tą klausimą atsakomą taip: Žinoma, tarp obuolio ir jo lankelio bus didesnis tarpas negu tarp žemės ir

jos lanko. Nes sulyginus su ekvatoriaus ilgumu 38.000 verstų, vienas sieksnis tai toks mažas dydis, kad jam prisidėjus nebus nei žymės. Kas kita su obuoliu: čia vienas sieksnis jau yra nemažas dydis, ir jo pridėjimas turės but žymus.

Toksai atsakymas veržiasi savaimi taip matematiko kaip ir nematematiko mintin. Matematikas gali dar paremti savo spėjimą tulais geometriškais protavimais, pav. šitokiu: „Kadangi atsinešimas rato ilgio prie diametro yra dydis nesimainąs, tatai prailgimas žemės stipino (bei tarpas) privaląs but ant tiek mažesnis, ant kiek žemės stipinas bus didesnis už obuolio stipiną ir tt.

Bet visi šitie protavimai netur jokio moksliško pamato. Tai pigu priparodyti paprastu apskaitymu. Ir ištikrųjų tebuna žemės rato ilgis C sieksnių, o obuolio c. Tuomet žemės stipinas bus $R=\frac{C}{2\pi}$, o obuolio $r=\frac{c}{2\pi}$. Pridėjus abiem ratam po 1 sieksnį jų stipinai irgi padidės: $R_1=\frac{C+1}{2\pi}$; $r_1=\frac{c+1}{2\pi}$;

Tatai tarpas tarp žemės ir jos lanko bus:

$$R_1-R=\frac{C+1}{2\pi}-\frac{C}{2\pi}=\frac{1}{2\pi}$$

Tarpas gi tarp obuolio ir jo lankelio bus:

$$r_1-r=\frac{c+1}{2\pi}-\frac{c}{2\pi}=\frac{1}{2\pi}$$

Taigi abejuose atsitikimuose tarpai bus lygus—ir visai neprigulmingi nuo stipinų.

Tarpų dydis sieks apie pusę aršino. Nors tai ir išrodo netikėtina, bet taip yra ištikrųjų.

Išrišo Vilkaviškio mokinys *A. Arminas.*

Pirmojo uždavinio išrišimą atsiuntė: *E. Žaldokas* iš Chicago, Amerikoje ir *A. Lejasaus* iš Tukumo.

UŽDAVINYS 3.

Viena iš mažiausių ikšiol žinomų infuzorijų *Monas Dallingeri* turi skersinį didumo $^1/_{250}$ milimetro. Tuloj savo gyvenimo fazėj ji veisiasi ir po šešių valandų gimdo naują kartą pavidale mažutelyčių sporų, kurių didumas griežtai nėra žinomas, bet kurių skersinys neperviršija $^1/_{2500}$ milimetro. Kiekviena iš tų sporų yra atskiru gyviu. Prileidžiant jog tokios sporos skersinys turi 420 μμ (μμ—reiškia *mikromilimetrą*, t. y. milioninę milimetro dalį; μ—*mikroną* t. y. tukstantinę milimetro dalį), o vienos molekulas skersinyje tėra tik 0,3 μμ ir jog molekulos viena prie kitos neprisiliečia, bet sukasi viena aplink kitą atstume $^1/_2$ μμ, taip kad kiekviena molekula užima apie $^1/_8$ kub. μμ ruimo, apskaityti, iš kiek

molekulų susideda spora Monas Dallingeri, pati mažoji tarp infuzorijų.

Už išrišimą šio uždavinio skiriama kningutės įvairaus turinio[1]).

—o—

REDAKCIJOS ATSAKAI.

G. Bl. Česniui. Tamstos straipsnis pervėlai atėjo. Įdėsime jį 6-an n-rin.

P. Abejojančiam. Tamstos abejojimas bus įdėtas 6-an n-rin draug su atsakymu.

P. Aa. Galime dėti arba tiesiog gatavus lyginius išrišimui, arba uždavinius, kur mokinys pats tur sustatyt tam tikrus lyginius.

P. Maželiui. Tamsta dainuoji:

Štai saulužė nusileido,
Štai naktužė jau atėjo,
Jau vėjelis putęs tyli,
Ten mėnulis užtekėjo ir tt.

Tokių eilių turime labai daug, tik bėda kad jos niekam neinteresingos, atskyrus negut jų autorius.

P. Ed. Žvaginiui. „Dvejukės"—tai dar nedidelė nelaimė, tų nelaimių nesunku išvengti. Jei kas del jų ir geria nuodus, tai čia kalti atskiri asmenįs (mokytojai ar mokiniai), o ne pats dalykas. Taigi paskirti „dvejukėms" atskirą straipsnį „At." negalim. „Atėjo laikai" irgi perdaug pesimistiškai parašyta. Tokiais „pamokslais" mes žmonių nepataisysime.

Aukos „Ateities" naudai.

P. Jonas Kaušius	1 rub.	—
Kun. Jonas Gervickas	3 „	—
Moksleivių dr-ja „Lietuvių Viltis" Amer.	20 „	—
dr. Petras Lapelis	1 „	—
dr. Vincas Karkauskas	1 „	—
dr. Petras Vaitonis	1 „	—
dr. Magnus Kazėnas	1 „	—
dr. Karolina Jodikaitė	1 „	—
N. N.	2 „	—
Kun. St. Žadeikis	3 „	—
Vilius Francuzevičė	5 „	—
Kun. J. Vaičaitis	1 „	—
Viso labo	40 rub.	

6. V. 12 m. „Ateities" administracija.

Aukos „Saulės" namams.

P. Jakštas . . . . . 20 kap.

---

[1]) Gerb. uždavinių statytojų prašome siųsti uždavinius nevien šabloniškus, bet tokius, kurie mokiniams suteiktu naujų bei naudingų žinių ir pratintu galvoti. *Red.*